

ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
Τριμηνιαίο όργανο
της Αδελφότητας
Αγναντιτών

Γραφεία: Σοφοκλέους 33 - 5ος όροφος - Τ.Κ. 10552 - Τηλ. - Fax: 210-3313.067 - Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2007, Αρ. Φύλλου 161 • www.agnanta.com.gr

Ο ΔΗΜΟΣ ΑΓΝΑΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στις 10 Δεκεμβρίου 2007, η ψυχή των Τζουμέρκων και ιδιαίτερα του Δήμου Αγνάντων χτυπούσε ζωηρά και χαρούμενα κάτω από το Ιερό Βράχο της Ακρόπολης! Η Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία και ο Πρόεδρός της Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου κ. Μιχ. Μερακλής τίμησαν την περιοχή μας κατά τον πλέον επίσημο και απλόχερο τρόπο. Η εταιρεία, αφιερώνοντας την ετήσια επιστημονική ημερίδα της στον παροιμακό λόγο, συμπεριέλαβε σε ιδιαίτερη εισήγηση και τις παροιμίες των Τζουμερκιωτών, αντλώντας το υλικό της σχετικής εισήγησης από την εφημερίδα "ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ".

Ο συντοπίτης μας (από τα Γουριανά) εισηγητής κ. Κώστας Μαργώνης, διακεκριμένος Φιλολόγος, Συγγραφέας και Ερευνητής με τη σαφήνεια, τη γλαφυρότητα, την επιστημονική και τη σοβαρότητα που τον διακρίνουν, έκανε το πολυπληθές και ειδικά επιβεβλημένο ακροατήριο (Ακαδημαϊκοί, Πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, Λαογράφοι ερευνητές, εκλεκτοί Συγγραφείς, Δημοσιογράφοι κ.τ.λ.) να κρέμεται κυριοδε-

κτικά από τα χείλη του! Ταυτόχρονα η τεράστια οθόνη της αίθουσας έδειχνε την εφημερίδα "ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ", την πηγή από την οποία άντλησε το υλικό που επεξεργάστηκε επιστημονικά και παρουσίασε με ζηλευτή μεθοδικότητα ο χαρισματικός ομιλητής.

Σπάνια συναντάς ρήτορα να συνεπαίρνει το ακροατήριο και να το κρατά προσηλωμένο από την αρχή ως το τέλος της ομιλίας του! Τα ζωηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα και τα θερμά συγχαρητήρια που ακολούθησαν το τέλος της εισηγήσεώς του, μαρτυρούν την άριστη ποιότητα της ομιλίας και την εξαιρετική προβολή των Αγνάντων και των Τζουμέρκων, που έγινε μέσω της καταπληκτικής παρουσίας του θέματος!

Στην εγκάρδια δεξίωση που ακολούθησε, οι λέξεις "Αγναντα" και "Τζουμέρκα" διασταυρώνονταν σε όλα τα "πηγαδάκια" που είχαν σχηματισθεί. Από αυτά, οι υψηλών απαιτήσεων ακροατές αντλούσαν και αντάλλασσαν με μεγάλο ενδιαφέρον συμπληρωματικές πληροφορίες για το κοινωνικό και φυσικό

περιβάλλον της περιοχής μας.

Ευχαριστούμε θερμότητα την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία και τον Πρόεδρό της Καθηγητή κ. Μιχάλη Μερακλή και για όσα είπε και για ό,τι έκανε και κάνει για την περιοχή των Τζουμέρκων.

Για τον δικό μας, τον Πρόεδρο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Τζουμέρκων κ. Κώστα Μαργώνη, ό,τι και να πούμε, θα είναι λίγο. Πολλοί θα ζήτησαν εμάς και τα χωριά μας, αν και μερικοί άλλοι σαν τον Κώστα Μαργώνη είχαν μέσα τους τόσο ζωηρή τη φλόγα της προσφοράς προς τον τόπο μας!

Χρ. Αρ. Παπακίτσος

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλούνται

τα μέλη της Αδελφότητας Αγναντιτών Αθηνών στην ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση στις 3 Φεβρουαρίου 2008, ημέρα Κυριακή και ώρα 10.00 π.μ., στο γραφείο της Αδελφότητας, Σοφοκλέους 33, 5ος όροφος, με τα παρακάτω θέματα Η/Δ:

- 1) Διοικητικός απολογισμός
- 2) Πρόγραμμα δράσης
- 3) Οικονομικός απολογισμός
- 4) Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής
- 5) Έκθεση πεπραγμένων
- 6) Εισηγήσεις - προτάσεις

Μετά το τέλος της Συνέλευσης θα καλωσορίσουμε τον καινούργιο χρόνο με την κοπή της πίτας του 2008 και με μικρή δεξίωση, μιας και η Αδελφότητά μας δεν θα κάνει τον καθιερωμένο χορό, συμμετέχοντας έτσι στο πένθος στο οποίο είναι βυθισμένες πολλές οικογένειες συγχωριανών μας.

Το Δ.Σ.

Μεταξύ Θρύλου και Ιστορίας

ΟΙ ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1897

Τον Μάιο του 2007 συμπληρώθηκαν 110 χρόνια από τον ατυχή ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Πολλοί από εμάς τους ηλικιωμένους, όταν ήμασταν παιδιά, ακούγαμε τους παππούδες μας να διηγούνται την παλικαριά που έδειξαν και τα κατορθώματα που έκαναν στον πόλεμο εκείνο και «μέναμε με το στόμα ανοιχτό» από

θαυμασμό, υπερηφάνεια και καμάρι! Μεγαλώνοντας, όσοι από εμάς ήθελαν και θέλουν να αντιπαραβάλουν τις αφηγήσεις εκείνες με την επίσημη ιστορία ή έστω με άλλα ιδιωτικά γραπτά ντοκουμέντα, προσπαθούσαν και προσπαθούν ατελέσφορα.

Έχουμε ξαναγράψει ότι οι ιστορικοί όλων των εποχών περνούσαν βιαστικά από την Ήπειρο, έριχναν μερικές φευγαλέες ματιές κατά τα βουνά μας, ζαλίζονταν από το ύψος τους και απέστρεφαν το πρόσωπό τους απ' αυτά. Εξάλλου, και οι πρόγονοί μας Τζουμερκιώτες ούτε την πρόνοια ούτε το χρόνο ούτε δυνατότητες και μέσα είχαν για να καταγράψουν τα γεγονότα της εποχής τους στα οποία οι ίδιοι είχαν πρωταγωνιστήσει. Έτσι οι πηγές πληροφοριών γύρω από τους αγώνες που έκαναν για την τιμή και την ελευθερία τους, περιορί-

ζονται μόνο στις αφηγήσεις τους που, από στόμα σε στόμα και με τον καιρό, έγιναν θρύλοι, χωρίς ιστορική τεκμηρίωση και χωρίς τοπική και χρονική αλληλουχία και συνοχή.

Προσπαθώντας προ ετών να γράψω κάτι για τη συμμετοχή των Τζουμερκιωτών στον απερίσκεπτο εκείνο πόλεμο, που παραλίγο να ξαναφέρει στον τόπο μας την πριν από το 1881 βαρυχειμωνιά και το έρεβος της σκλαβιάς, δεν βρήκα γραμμένο σχεδόν τίποτε το σχετικό και αξιόλογο! Οι υπαίτιοι των εθνικών συμφορών, συνήθως βρίσκουν τρόπους και καλύπτουν τις αστοχίες, τις αποκοιτάς και τις ευθύνες τους. Καταχωνιάζουν τα γεγονότα που δεν θέλουν να θυμούνται και τα σκεπάζουν ερμητικά με την πλάκα της σιωπής!

Οι ελάχιστες πληροφορίες (Συνέχεια στη σελίδα 4)

ΝΥΧΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Γεννήθηκε απόψε ο Χριστός!
Έλαμψε μέσα μας το Φως,
σκόρπισε το σκοτάδι!
Με άλλα μάτια, Θεϊκά,
αθάνα, άκακα, γλυκά,
βλέπουμε αυτό το βράδυ!

☆☆☆

Μας τά 'στειλε η Παναγιά
από τη Φάτνη τη φτωχιά,
με το Μονογενή της.
Είναι τα μάτια της ψυχής,
ο φωτεινός οδηγητής,
το Θείο το Παιδί της!

☆☆☆

Σκοτάδι τώρα για να βρεις,
πρέπει στα τάρταρα να μπει,
ή νά 'σαι πωρωμένος...
Εκτός, αν κλείνεις την ψυχή
στο σκοτεινό σου το κελί
και ζεις εκεί χωμένος...

☆☆☆

Αν οι καρδιές είν' ανοιχτές,
θα μπει, θα λάμψει στις
ψυχές
η του Χριστού μας Χάρη!
Το Φως θ' αστράψει,
θα απλωθεί,
και ο καθένας θαλπωρή
θα δώσει και θα πάρει!

Χρ. Αρ. Παπακίτσος

Ευχόμαστε ολόψυχα σε σας και στις
οικογένειές σας καλά Χριστούγεννα,
χαρούμενες γιορτές και ευτυχισμένο
το νέο έτος 2008

Το Γυμνάσιο Αγνάντων σε φάση ανοικοδόμησης (1951).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΗΣΕΙΣ

Στις 17 Ιουλίου 2007, το ζεύγος Ιωάννη Ηλίου και Κωνσταντίνας Χρ. Γκουβά, που διαμένουν στην Κόρινθο, απέκτησαν το δεύτερό τους κοριτσάκι.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Την Κυριακή 30 Σεπτεμβρίου ο Γεώργιος Αθαν. Μπαζούκας και η σύζυγός του Ελένη Μαλλάτου, βάπτισαν το κοριτσάκι τους στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Αγοράς Ιωαννίνων.

Η ανάδοχος Λευκοθέα Σχίζα - Λογορίτη του χάρισε το όνομα Αριστούλα.

Μετά τη βάπτισή ακολούθησε δεξίωση των καλεσμένων στο κοσμικό κέντρο "Καρβούνης" στην Ελεούσα Ιωαννίνων και τρικουβερτο γλέντι μέχρι αργά το απόγευμα.

Ευχόμαστε στους ευτυχείς γονείς και παππούδες να τους χίσει το νεοφώτιστο γερό και ευτυχισμένο.

- Στις 15 Ιουλίου στην Άγναντα και στον ι.ν. Παναγίας, ο Γιώργος Κώπας του Νικολάου και η Αικατερίνη Κράββαρη βάπτισαν το κοριτσάκι τους και του χάρισαν το όνομα Σταυρούλα-Ειρήνη.

Με βαφτίσανε στις 30-9-2007 στη Λάρισα. Θα με φωνάζουν: Φωτεινή - Ηλέκτρα Ζάχου - Καλουσοπούλου.

Τα Άγναντα - Άγναντερή είναι η ιδιαίτερη πατρίδα μου. Το καλοκαίρι θα παίζω στη Σκέζα!!

- Στις 21 Οκτώβρη του 2007, στον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου στην Άρτα, η γιατρός Νούσια Μπέτου και ο Άκης Σειμένης βαφτίσανε το γιό τους και το όνομα αυτού Νικόλαος.

Ακολούθησε γλέντι στο Βυζαντινό.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τα ενυπόγραφα κείμενα, που φιλοξενούνται στην Εφημερίδα μας, δεν εκφράζουν πάντοτε τις θέσεις και τις απόψεις της Αδελφότητάς μας.

Παρακαλούμε τους χωριανούς που έχουν το χάρισμα να γράφουν -και σίγουρα υπάρχουν πολλοί- να μας αποστέλλουν τα γραπτά τους προς δημοσίευση, διότι μ' αυτόν τον τρόπο αποκτά πλουραλισμό και ποικιλία η εφημερίδα.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

1. Στη στήλη "Κοινωνικά" δημοσιεύονται όσα γεγονότα υποπίπτουν στην αντίληψή μας και όσα μας γνωστοποιούν με επιστολές ή FAX οι ενδιαφερόμενοι.
2. Νεκρολογίες και φωτογραφίες των χωριανών μας που απεβίωσαν, δημοσιεύονται μόνο εφόσον μας αποστέλλονται από συγγενείς και φίλους αυτών.

Η Αδελφότητα τους εύεται να τους χίσει.

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Στις 13 Οκτωβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, ο Χρήστος Γεωργονίκος

του Ευαγγέλου, ετών 89.

- Στις 17 Οκτωβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, η Κώστα Ελένη συζ. Ευαγ

γέλου του γένος Κατσουράνη, ετών 80.

- Στις 24 Οκτωβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, ο Σιαπάτης Αριστοτέλης του Νικολάου, ετών 68.

- Στις 30 Οκτωβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στα Άγναντα η Αλεξάνδρα Κων. Τάτσι, ετών 87.

- Στις 7 Νοεμβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, η Μαρία Ευαγγελίου συζ. Βασιλείου, το γένος Καπέλη, ετών 87.

- Στις 12 Νοεμβρίου στην Άρτα απεβίωσε ο Ιωάννης Α. Τάτσι, ετών 72, και κηδεύτηκε την επομένη στην Άγναντα (Φράστα).

- Στις 17 Νοεμβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, η Ευθυμία χίρα Δημητρίου

Κωστάκη, το γένος Ντούβαλη, ετών 90.

- Στις 7 Δεκεμβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, ο Ιωάννης Καπέλης του Γεωργίου, ετών 77.

- Στις 8 Δεκεμβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, η Γεωργιάκη-Κώστα Μαρί-

κα του Γεωργίου, ετών 77.

- Στις 9 Δεκεμβρίου απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άγναντα, ο Δημήτριος Παπακίτσος του Αποστόλη, ετών 95.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ Δ. ΣΕΡΕΤΗ, εγγονή της Ευθυμίας Δ. Καρύδη (κόρη Αρ. Παπακίτσου), πέτυχε στο Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τη συχαίρουμε θερμά και της ευχόμαστε Καλές Σπουδές.

ΔΩΡΕΑ

Με αφορμή τη συμπλήρωση 20 χρόνων από το θάνατο του χωριανού μας Γεωργίου Ι. Καπέλη και 4 χρόνων της συζύγου του Ευαγγελίας Γ. Καπέλη, στη μνήμη τους, τα εγγόνια τους Γεώργιος και Ευαγγελία Κ. Καπέλη, πρόσφεραν το ποσό των 100 ευρώ στην Αδελφότητα Αγναντιτών Αθίνας για τη συνέχιση των σκοπών της.

Το Δ.Σ. τους ευχαριστεί και εύχεται στην οικογένεια υγεία.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Γραφ. Σοφοκλέους 33
Τ.Κ. 105 52 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. - Fax: 210-3313067

www.agnanta.com.gr

E-mail:

info@agnanta.com.gr

Εκδότης:

Χρήστος Γ. Χριστοδούλου
Πρόεδρος της Αδελφότητας

Κωδικός: 3734

Υπεύθυνος
τυπογραφείου:

ΑΦΟΙ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ Ο.Ε.

Γερανού 7 - 2ος όροφος
Τηλ. - Fax: 210-52.38.107
E-mail: costaszl@yahoo.gr

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Αρλέτου - Λιόντου Π. Βασιλική	10
Γεωργίου Λάμπρος (Ράμια)	20
Γεωργονίκου-Καραγιώτη Ευτ.	10
Γιαννάκης Γεώργιος του Χρ.	50
Ευταξία Μαριάνθη	10
Ζάραγκας Ι. Κωνσταντίνος	20
Καπέλης Κων. του Γ.	100
Κατσουράνη Δήμητρα	35
Κοντογιάννη Σπυριδούλα	20
Κράββαρη - Ζήση Πηνελόπη	50
Κώστας Δημήτριος	30
Κωστάκης Δημ. του Γεωργίου	20
Κώστας Χρήστος του Ι.	40
Λαινά Σ. Παρασκευή	10
Λιόντος Α.Χρήστος	10
Λιόντος Χ. Λάμπρος	20
Λιόντου Α. Παρασκευή	10
Μαυροπάνος Κώστας	10
Μπαζούκας Αθανάσιος	10
Ντούβαλης Χαρίλαος	15
Παπακίτσου Μαρούλα	50
Παπαπέτρος Ι. Απόστολος	10
Πεταλά Αικατερίνη	10
Σκακιάννης Ευάγγελος του Απ. (Γραμμενίτσα)	50
Σκουλικαρίτης Αχιλλέας	30
Σκουλικαρίτη-Σταμάτη Παναγιώτα	20
Τεμπλής Δημήτριος (Λεπιανά)	20
Φρίγκα Κλεονίκη	10

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Ν. ΣΙΑΠΑΤΗΣ

(1939-2007)

Τα ξημερώματα της 24^{ης} Οκτωβρίου έφυγε αιφνίδια από κοντά μας ο χωριανός μας Αριστοτέλης (Τέλης) Σιαπάτης ένας πραγματικός αγωνιστής της ζωής και των ιδεών του. Ορφανός πατρός από 2 ετών, μόλις τελείωσε με μύριες στερήσεις το Δημ. Σχολείο, ρίχτηκε στη βιοπάλη για να στηρίξει την πατρική του οικογένεια που, χωρίς τον πατέρα, αντιμετώπιζε σοβαρότατα προβλήματα. Παρέμεινε άγαμος. Τον κέρδισε ολοκληρωτικά η πατρική του οικογένεια, αλλά και το χωριό μας.

Ήταν άνθρωπος για όλες τις δουλειές. Δούλεψε ως Εργάτης, οικοδόμος, γεωργός, υδραυλικός κ.τ.λ. με ήθος, μεράκι και όρεξη. Ήταν συνεπής, πρόθυμος, επίμονος και αποτελεσματικός. Αποτελούσε την "άμεση επέμβαση" στο χωριό μας και έδινε κείρα βοήθειας σε όποιον είχε επείγουσα ανάγκη. Ως συνειδητοποιημένος Αγναντινός και γνήσιος δημοκράτης ήταν "πανταχού παρών" σε κάθε καλό έργο του χωριού μας.

Ήταν ένα από τα βασικά ιδρυτικά μέλη της Τοπικής Οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ στα Άγναντα, το οποίο υποστήριζε με ανιδιοτέλεια και αφοσίωση. Προσπαθούσε μέσω του Κόμματος να βοηθήσει στην ανάπτυξη του χωριού μας. Γι αυτό, ως μέλος και Γραμματέας της Τοπικής Οργάνωσης, για μεγάλο χρονικό διάστημα διατηρούσε και συντηρούσε σχεδόν μόνος του το Γραφείο, χωρίς να προσδοκά τίποτε το προσωπικό. Ήταν, ίσως, ένας από τους τελευταίους αγνούς και ρομαντικούς ιδεολόγους. Ελάχιστους τέτοιους άφησε πίσω του.

Ας είναι Αιώνια η Μνήμη του...

Το Δ.Σ.

Η κυρα Νίτσα - η κυρά Θυμία

Έφυγε έτσι ήσυχα όπως έζησαν. Αφοσιωμένες στο σπίτι, στην οικογένεια. Φαμίλιες μεγάλες. Δύσκολα τα χρόνια, έπρεπε τα παιδιά να αξιούν, να σπουδάσουν. Παιδεμός η ζωή.

Είχαν αναλάβει τη διοίκηση της οικογένειας. Νύχτα μέρα δουλειά. Κομμαριά το πρωί, νυχτούλα στο Ζήφκο, Τζουκαρέλια, Βίβια. Τα ζωντανά έπρεπε να φάνε, σ' αυτά στηριζόταν. Γαλατάκι, βουτυράκι, τυράκι και κρέας χ'στού Λαμπρή.

Ήθελαν τα παιδιά τους να φύγουν από τη φτώχεια και το πέτυχαν, χάρη στην υπομονή τους και τις στερήσεις τους. Με τον ιδρώτα τους δασκάπους, βγάλανε γεωπόνους, τεχνίτες.

Είδαν άσπρη μέρα, οι κόποι τους δικαιώθηκαν, καμάρωναν κι έτσι έπρεπε.

Ο Μήτσος ο δικός μου, ο Τάκης μου, έλεγαν και ξανάθελαν, να 'χουν τα καλά του Αβραάμ και του Ισαάκ.

Τώρα περνάμε καλά!!! Να όμως που τα χρόνια περνάνε γρήγορα και κηλκείνει το όριο ζωής του ανθρώπου στη γη.

Ταξίδεψαν έτσι όπως έζησαν απλά, στην αγκαλιά των αγαπη-

μένων τους προσώπων.

Οι ηρωίδες δε χρειάζονται δάκρυα, αθλή χειροκρότημα. Κάνανε αυτό που έπρεπε στη ζωή τους.

Στο καθό κυρά Νίτσα, στο καθό κυρά Θυμία.

Χαρίτης Ζάχος

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΗ ΜΑΣ

Στους Βαλκανικούς αγώνες κωπηλασίας που έγιναν φέτος στη Φιλιπούπολη της Βουλγαρίας, στην οκτάκωπο της Εθνικής Ελλάδος συμμετείχε και ένας αθλητής που η καταγωγή του είναι από το χωριό μας.

Είναι ο Ευριπίδης Σκληβανίτης γιος της Αγναντινίσσας Βασιλικής Δημ. Πολύζου και του Τάσου Σκληβανίτη που έζησε και τελείωσε το γυμνάσιο στο χωριό μας.

Ο Ευριπίδης πέρα από Βαλκανιοκήτης είναι πρωταθλητής Ελλάδος της ομάδας κωπηλασίας του Συλλόγου Ιωαννίνων και πρωταθλητής του πρωταθλήματος Συλλόγων των Βαλκανίων στην τετράκωπο που έγινε στη Θεσσαλονίκη φέτος.

Εύχομαι στον ανιψιό μου να πάει τόσο καλά και στην Ολυμπιάδα της Αγγλίας, μια και λόγω ηλικίας δεν προλαβαίνει την Κίνα.

Ιωάννης Δημ Πολύζος

Βλέπω, ακούω, σχολιάζω

Δίδαγμα από τα Ζωνιανά: Όπου απουσιάζει το κράτος του νόμου, εγκαθίσταται το άντρο των παρανόμων διότι, όπως λέει ο λαός, "όταν λείπει η γάτα χορεύουν τα ποντίκια". Το Κράτος μας πρέπει να θυμηθεί ότι έχει πολλά "ξέφραγα αμπέλια", κυρίως στα ορεινά, που κάνουν και καλό κρασί. Αν δεν τα φράξει και δε βάλει "δραγάτες", θα βρεθούν άνομοι καταπατητές και αυτόκλητοι τρυγητές, που είναι ειδικοί και στις εγκληματικές ... αμειψισπορές.

☆☆☆

Στα χωριά μας έκαναν, προς το παρόν, την εμφάνισή τους μόνο ιερόσυλοι και τυμβωρύχοι. Αυτοί μπαίνουν συνήθως στα βακούφια και πάντοτε κάτι βρίσκουν και θερίζουν, χωρίς βέβαια ποτέ να σπεύρουν! Μέχρι και "της Παναγιάς τα μάτια" δεν διατάζουν να αρπάξουν, αφού πλέον δεν υπάρχει "ο φόβος που φυλάει τα έρμα"... Τη νύχτα της 15 προς 16 Νοεμβρίου 2007 μπήκαν στο Μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης Καταρράκτη και, μεταξύ άλλων, αφαίρεσαν την Οστεοθήκη της Αγίας! Προφανώς δεν ήθελαν το Άγιο περιεχόμενο της λάρνακας για να το βάλουν στο εικονοστάσι τους να τους προστατεύει, αλλά τον μαμμωνά του περιβλήματος που ήταν ασμένιο ή χρυσό (δεν ξέρω ακριβώς). Αυτοί βέβαια δεν έχουν ούτε Ιερό ούτε Όσιο, αλλά και όσοι είναι ταγμένοι να τα φυλάνε, ξεχνούν την παροιμία που λέει: "Ερμα μαντριά γεμάτα λύκους"!

☆☆☆

Δυστυχώς τα χωριά μας πήραν την κατηφόρα που οδηγεί στην ερήμωση!... Έφυγαν οι άνθρωποι, έκλεισαν τα σχολεία, χορτάριασαν οι αυλές, χέρσωσαν τα χωράφια, "ζουγκλοποιήθηκαν" τα δάση, ενώ τα άγρια του βουνού και του λόγγου αρχίζουν να "κοινωνικοποιούνται"!

Ειδικά τώρα το χειμώνα που οι λιγοστοί ηλικιωμένοι κάτοικοι των χωριών μας φοβούμενοι το κρύο και την απέραντη ησυχία της ερημιάς κλείνονται στα σπίτια τους, τα αγρίμια ξεθαρρεύουν και έρχονται στις πόρτες μας! Βλέπετε, τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ Άρτας που καθημερινώς μέχρι το Σεπτέμβριο ανεβοκατέβαιναν πρωί-απόγευμα στα χωριά μας και τα πρόγκιζαν με τα βογκητά και τα κορναρισματά τους, αραιώσαν τα δρομολόγια τους. Τώρα περνάει ΕΝΑ κάθε Δευτέρα και Παρασκευή! Κατανοούμε το ασύμφορο της εκμετάλλευσης από ιδιωτική επιχείρηση μιας άγονης γραμμής, αλλά επειδή η συγγκοινωνία αποτελεί δημόσιο-κοινωνικό αγαθό, έχουμε τη γνώμη ότι οι γραμμές αυτές δεν πρέπει να λειτουργούν μόνο με αυστηρώς ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Με μικρή κρατική επιδότηση θα ήταν δυνατόν να διατίθεται καθημερινώς ένα μικρό λεωφορείο για να μην νιώθουν ξεχασμένοι και πίσω απ' τον άλλο κόσμο οι βιγλάτορες της ορεινής Ελλάδος. Η ευαισθησία που δείχνει το κράτος για τη μεταφορά και ενός ακόμη μαθητή σε σχολείο άλλου, απομακρυσμένου, χωριού αποτελεί έναν καλό οδηγό για τη λύση του προβλήματος. Όμως,

η ευαισθησία αυτή που εδώ και πολλά χρόνια παραμένει στην "παιδική της ηλικία", δεν πρόκειται να αναπτυχθεί και να διαχυθεί αν όλοι εμείς, με μπροστάρδες τους Φορείς της περιοχής, δεν μονιάσουμε και δεν φωνάξουμε πολύ δυνατά. Μόνο έτσι μπορεί να τριξεί το αυτί των αρμοδίων που, επειδή δεν ξέρουν τι θα πει απομόνωση, θεωρούν "κουφά" τα τέτοια αιτήματα! Δεν καταλαβαίνουν ότι κουφά είναι τα αυτιά τους. Μόνο αν κινδυνέψουν να σπάσουν τα τύμπανά τους από την πίεση εκκωφαντικών κραυγών πολλών ντεσιμπέλ, μπορεί να αρχίσουν να δείχνουν κάποια σημάδια ευαισθητοποίησης.

☆☆☆

Αλλά, πώς να πείσει κανείς ανθρώπους που "δε δίνουν ούτε τη θέρμη(η) τον Αύγουστο" να διαθέσουν αφιλοκερδώς έστω και τη φωνή τους υπέρ του κοινωνικού συνόλου; Πώς να καταλάβουν το χρέος τους προς την κοινωνία εκείνου που, κρίνοντας "εξ ιδίων τα αλλότρια", περιφέρονται και συκοφαντούν συγχωριανούς και "φίλους" (βλέπε σελ. 16 του προηγούμενου φύλλου της εφημερίδας μας), λέγοντας ότι "βρήκαν καλή τρύπα και κονομάνε από το Δήμο", αδυνατώντας να κατανοήσουν το νόημα της φράσης "εκχωρώ αφιλοκερδώς στο Δήμο τα συγγραφικά μου δικαιώματα"; Η κακογλωσσία δεν με εκπλήσσει. Ξέρω ότι τα ζιζάνια δε χρειάζεται να τα σπείρεις για να φυτρώσουν. Φυτρώνουν μόνα τους και σε παραμελημένα και σε χέρσα χωράφια. Γι' αυτό και δεν θα τους παραπέμω στον Ν. Καζαντζάκη για να τους μαλώσει εκείνος και, μέσα από την "Ασκητική" του, να πει στον καθένα τους ότι: "...το πρώτο σου χρέος, εκτελώντας τη θητεία σου στη ράτσα σου, είναι να νιώσεις μέσα σου όλους τους προγόνους. Το δεύτερο, να φωτίσεις την ορμή τους και να συνεχίσεις το έργο τους...". Ούτε θα τους συστήσω τον Σαίξπηρ για να μάθουν από εκείνον ότι το συμφέρον, η "κονόμα", δεν έχει καμιά σχέση με την κοινωνική προσφορά, γιατί όπως λέει:

"Δεν χρειάζεται να ελπίζω για να αγωνιζομαι.

Δεν χρειάζεται να κερδίζω για να προσπαθώ".

Όμως, καλό είναι να ξέρουμε όλοι ότι: Αν ως άνθρωποι δεν κάνουμε το χρέος μας προς την κοινωνία, τότε (κατά τον Περί Αντιδόσεως λόγο του Ισοκράτους), "ουδέν των ζώων διαφέρομεν, αλλά πολλών και τω τάξει και τη ρώμη και ταις άλλαις ευπορίας καταδεέστεροι τυγχάνομεν όντες" (= όχι μόνο δεν διαφέρουμε σε τίποτα απ' τα ζώα αλλά, με πολλά απ' αυτά, είμαστε κατώτεροι και σε ταχύτητα και σε δύναμη και σε άλλα προτερήματα).

Ομολογώ πως δεν ξέρω τι μού 'ρθε και δείχνω σε τόσο "αλεξίφωτος" συνανθρώπους μας τους αγκαθωτούς και ανηφορικούς δρόμους που οδηγούν σε πεδία τόσο εκθαμβωτικών πνευματικών βολών!...

☆☆☆

Ετυχώς, υπάρχουν και φωτισμένοι άνθρωποι που στηρίζουν κάθε ανιδιοτελή προσφορά.

Σ' αυτούς οφείλονται τα βήματα που έκανε και κάνει η κοινωνία μας προς την πρόοδο, αφήνοντας στους λίγους τη μιζέρια και την καχυποψία.

Τι παραπάνω από ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ θα μπορούσε να ειπεί κανείς σε εκείνους που ξέρουν να εκτιμούν την αξία κάθε ανιδιοτελούς προσφοράς προς τον πολιτισμό του τόπου μας! Ανάμεσα σ' αυτούς συγκαταλέγεται και ο εκλεκτός συγχωριανός μας, φίλος και έκπαλαι συνεργάτης και συμπαράστατος στους υπέρ των Αγνάντων και της ευρύτερης περιοχής κοινούς μας αγώνες κ. **Χρ. Τούμπουρος!** Τα εμπνευσμένα και καλλιτεπώς διατυπωμένα επαινετικά λόγια που μου έγραψε για το βιβλίο "Από την Τζουμερκιώτικη Λαλιά στη Λαϊκή μας Παράδοση", αποτελούν για μένα τη μεγαλύτερη "κονόμα".

Στο προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας μας αναφερθήκαμε στο βιβλίο της Ιστορίας της Στ' Δημοτικού, που ευτυχώς αποσύρθηκε. Εδώ θα σχολιάσουμε ένα πελώριο "μαργαριτάρι" που αλιεύει κάθε ερασιτέχνης ψαράς που βουτά στα αβασθή νερά της Ιστορίας της Α' Γυμνασίου. Γράφει (σελίδα 108) ότι ο Ιπποκράτης (460-377 π. Χ) υπήρξε μαθητής του Αριστοτέλους (384 - 322 π. Χ)! Δηλαδή ο Αριστοτέλης κατά τα πρώτα επτά (7) χρόνια της ζωής του δίδασκε τον γηραιό Ιπποκράτη, τον μέγιστο γιατρό της αρχαιότητας, που τότε διήγε τα επτά (7) τελευταία χρόνια του βίου του! Έλεος κύριοι συγγραφείς της Ιστορίας! Κρίμα, κύριοι κριτές των σχολικών βιβλίων! Και εσείς, κύριοι καθηγητές, που διδάσκετε τα παιδιά μας, καταπίνετε αμάσητα ό,τι σας σερβίρουν; Σε κανενός το λαιμό δε σκάλωσε η κάμηλος κατά την κατάποση και σε κανένα σας δεν προκάλεσε βήχα πνιγμονής και αηδίας για να την αποβάλετε; Ούτε τα μάτια σας βλέπουν ούτε ο νους σας λειτουργεί; Τώρα δικαιολογώ τους συμπαθείς υποψήφιους των πανελλαδικών εξετάσεων που λένε: "Δεν ξέρω πώς έγραψα, γιατί μας έπεσαν ερωτήσεις κρίσεως"! Αλλά ποιος φταίει; "Φταίμε κι εμείς, φταίτε και εσείς, φταίει και ο ... Χατζηπετρής"!...

☆☆☆

Λέτε να φταίει και η "καταληψίτιδα"!... Η εποχική επιδημία ντε, που εδώ και κάμποσα χρόνια στο τέλος του Φθινοπώρου προσβάλλει, όπως η γρίπη, τους μαθητές των Δημοσίων Σχολείων και μερικούς απ' αυτούς τους αναγκάζει να αυτομαστιγώνονται πίσω από τις κλειδαμπαρωμένες και αλυ-

Γράφει ο ΧΡ. ΑΡ. ΠΑΠΑΚΙΤΣΟΣ

σοδεμένες πόρτες των διδασκτριών, εξαπολύοντας τις βουρδουλιές τους και στους απέξω, στους απρόσβλητους! Τα μαστιγώματα αφήνουν μόνιμες αναπηρίες και σημάδια και στους μέσα και στους έξω. Και έτσι, ανάπηροι και σημαδεμένοι, γίνονται γιατροί, δικαστές, δάσκαλοι, ιστορικοί, συγγραφείς, κριτές κ.τ.λ.! Παραδόξως(;) ο ιός της επιδημίας αυτής δεν μπαίνει στα Ιδιωτικά Σχολεία και δεν προσβάλλει τα παιδιά των εκόντων. Γι' αυτό η Ιδιωτική Εκπαίδευση τρίβει τα χέρια της από χαρά, ιδιαίτερα τώρα που αναβαθμίστηκε! Έτσι αναβαθμισμένη και με την άδεια... της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπαίνει ελεύθερα απ' την πίσω πόρτα στα υψηλά σαλόνια της Εκπαίδευσης, κρεμάει τα πτυχία της στους τοίχους, στρογγυλοκάθεται στις πολυθρόνες και εμείς, που δε βλέπουμε πέρα από τη μύτη μας, κλειδώνουμε και αλυσοδένουμε και φρουρούμε "άγρυπνα" την κεντρική "πόρτα" που είναι φτιασιδωμένη με τα παραδοσιακά φτιασίδια του άρθρου 16. Τρομάρα μας!...

☆☆☆

Γηράσκω αεί διδασκόμενος", αλλά γηράσκω και αεί... "ντοπιαζόμενος"! Συζητώντας προχθές "περιπατητικά" με ένα φίλο μου παλιό Γυμνασιάρχη και εμβριθή φιλόλογο, πέρασαν από μπροστά μας μερικές "μνιφορούσες" νεανίδες. Ο Γυμνασιάρχης διακόπτοντας τη συζήτησή μας, είπε χαμηλόφωνα: "Να, οι σύγχρονες φαινομηρίδες"! Από την έκφραση του προσώπου μου κατάλαβε την άγνοιά μου και συνέχισε: "Στην αρχαιότητα οι νεαρές Σπαρτιάτισσες φορούσαν τόσο κοντά φορέματα, που φαίνονταν καλά οι μηροί τους. Η ετυμολογία του σύνθετου όρου δίνει κατευθείαν και την ερμηνεία του". Μού 'ρθε κακή "χαντακωμάρα" για την άγνοιά μου!... Και εγώ, ο ανιστόρητος, νόμιξα ότι οι μίνι φούστες ήρθαν στην Ελλάδα ύστερα από "ενδυματολογική εισβολή" των Οίκων Μόδας του Εξωτερικού! Και ενώ μου λύθηκε αυτή η αδικαιολόγητη απορία, άλλη πιο δυσεπίλυτη μου δημιουργήθηκε: Μα..., όλα από τους Αρχαίους Έλληνες ξεκίνησαν; Εμείς οι Νεοέλληνες, τι προσθέσαμε;

☆☆☆

Μήπως στην απόκριψη αυτής της σειροτήτάς μας στοχεύουν όσοι αρμόδιοι βάζουν το κεράκι τους, ώστε τα παιδιά μας να μη μαθαίνουν σωστά την Ιστορία και τη Γλώσσα μας; Δεν αποκλείεται βέβαια να αγνοούν και οι ίδιοι την αξία που έχουν οι δυο αυτοί βασικοί πυλώνες του πολιτισμού μας. Αλλιώς δεν εξηγείται η δυσφήμιση που αυτοί, δημοκρατικοί άνθρωποι, κάνουν στη Δημοκρατία μας, λέγοντας πως αυτή "κοστίζει ακριβά"! Κάποιος πρέπει να τους πει ότι η Δημοκρατία είναι αγαθό εκτός συναλλαγής. Ούτε πωλείται ούτε αγοράζεται. Είναι απόκτημα που το πλήρωσαν με πολύ αίμα οι πρόγονοί μας. Σ' εμάς κοστίζουν ακριβά μόνο οι παχυλές α-

μοιβές και οι άλλες "κλιδάτες" παροχές που, αντί να λαμπρύνουν τη Δημοκρατία, όπως μερικοί νομίζουν, την κάνουν θολή στα μάτια του λαού. Φαίνεται πως δεν καταλαβαίνουν ότι για τη φτωχολογιά, τα ακριβά και τα απρόσιτα την προκαλούν και τη θυμώνουν κάθε φορά που της επιβάλλουν να πληρώσει τον υπέρογκο λογαριασμό για τα λαμπέρα και τα πλούσια, που άλλοι τα φοράνε και χαίρονται, τα μασάνε και ευφραίνονται!... Όταν μικρός στα πανηγύρια εκλιπαρούσα τη μάνα μου να μου αγοράσει καμιά τσαμπούνα της προκοπής, μου έλεγε: "α! πα πα πα!... Αυτή είναι ακριβή"... Διδάσκει άραγε αυτή η απλοϊκή αποστροφή;

☆☆☆

Εδώ και μερικά χρόνια, τις παραμονές των Εθνικών μας Εορτών, μερικοί-ελάχιστοι-Έλληνες με, δήθεν, προοδευτικά μυαλά, γίνονται διαπρύσιοι κήρυκες της κατάρτησης των παρελάσεων! Ενοχλούνται όταν τα παιδιά μας τιμούν τους προγόνους μας, που μας χάρισαν την ελευθερία με το αίμα τους! "Βγάζουν σπυράκια" όταν οι νεότερες γενιές των Ελλήνων επικαιροποιούν και προσπαθούν να βιώσουν τις μεγάλες του Έθνους μας στιγμές. Στα δικά μας μαθητικά χρόνια κλαίγαμε όταν, για κάποιον λόγο (συνήθως ενδυματολογικό), δεν μπορούσαμε να πάρουμε μέρος στην παρέλαση. Όμως τότε, ακούγαμε τον Εθνικό μας Ύμνο και τα πατριωτικά εμβατήρια και ανατριχιάζαμε. Χώρια που μαθαίναμε "νερό, φαρσί κι απ' έξω" καμιά σαρανταριά ιστορικά ποιήματα και τραγούδια για την Πατρίδα, τη Σημαία, τον ηρωισμό των προγόνων μας, το Κρυφό Σχολείο κ.τ.λ.

Τώρα για μερικούς, οι μεν παρελάσεις είναι φασιστικά κατάλοιπα, οι δε εκδηλώσεις που τονώνουν το εθνικό φρόνημα των ελληνοπαίδων θεωρούνται σοβινιστικές!... Δεν ξέρουν ότι η Ιστορία εκδικείται όταν την αγνοείς, την παραποιείς και την περιφρονείς; Ο Γκαίτε πάντως ήξερε όταν έγραφε: "Ο λαός που την ιστορία του δε μαθαίνει... σης αμάθειας το σκοτάδι μένει".

☆☆☆

Αλλά, μήπως και η ίδια η Αφύση δεν εκδικείται το βάρβαρο βιασμό που καθημερινώς της κάνουμε; Αυτή μάλιστα, κρατάει το μεγαλύτερο εκδικητικό της μένος για να το εξαντλήσει επάνω στα αναίτια παιδιά μας, ακόμη και στα αγέννητα!... Αν δε βάλουμε μυαλό, αν όλοι μας δε γίνουμε άγρυπνοι "περιβαλλοντοφύλακες", οι απόγονοί μας θα κληθούν να πληρώσουν πολύ ακριβά τα επίχειρα της δικής μας απρονοησίας και αδιαφορίας. Τα μηνύματα που καθημερινά μας στέλνει η φύση είναι ξεκάθαρα: Το νερό και το οξυγόνο, χρόνο με το χρόνο, λιγοστεύουν και μολύνονται, τα φρούτα και οι άλλες τροφές αρρωσταίνουν, ανοσταίνουν και σιγά-σιγά μας φαρμακώνουν!... Οι θάλασσές μας ρυπαίνονται και τελευταίως δέχονται επικίνδυνες "βιολογικές εισβολές". Κάτι θα έχετε ακούσει για το **λαγόψαρο**. Πρόκειται για ένα δηλητηριώδες ψάρι που σε κάθε σιαγόνα του έχει από δυο προεξέχοντα δό-

(Συνέχεια στη σελίδα 4)

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)

για τον πόλεμο εκείνο και για τον ηρωισμό των Τζουμερκιωτών που, έστω και ως θρύλοι, έφτασαν στις μέρες μας, πρέπει να καταγραφούν για να μείνουν και μετά από εμάς. Αφού οι Ιστορικοί δεν ασχολήθηκαν με την περιοχή μας, καλό είναι να διατηρήσουμε και να αξιοποιήσουμε εμείς ό,τι σχετικό έφτασε στ' αυτιά μας. Ίσως έτσι κεντρίσει κάποτε το ενδιαφέρον των ειδικών ερευνητών και μελετητών να αφοηκραστούν τους θρύλους και να σκύψουν επάνω τους. Το αυτί τους, ίσως, πιάσει και μερικούς ψιθύρους αλήθειας.

Ορμώμενος από τέτοιες σκέψεις και από την παροιμία: «*άμα δε φτάνεις να ξυστείς, μην περιμένεις να σε ξύσουν άλλοι*», ξεκίνησα από χρόνια να καταγράφω όσους θρύλους και παραδόσεις είχα ακούσει, θεωρώντας ότι έτσι αρχίζω να εξοφλώ με μικρές δόσεις το μεγάλο χρέος μου προς την πολύπαθη περιοχή των Τζουμέρκων, χρέος που βαρύνει όλους τους Τζουμερκιώτες και που ο καθένας μας, κατά τις δυνάμεις του, πρέπει να αρχίσει σιγά-σιγά να το αποδίδει.

Ένα τέτοιο θρύλο θα προσπαθήσω να καταγράψω εδώ. Αποτελεί διασκευή παλιάς αφήγησης του παππού μου, από την πλευρά του πατέρα μου, που αναφέρεται σε μερικές άγνωστες πτυχές του πολέμου του 1897, οι οποίες εκτυλίχθηκαν στην περιοχή μας με πρωταγωνιστές τους Τζουμερκιώτες. Την άκουσα για πρώτη φορά σαν παραμύθι από τον ίδιο, λίγο πριν πεθάνει, όταν συμπλήρωνα την πρώτη δεκαετία της ζωής μου. Την άκουγα όμως πολύ συχνά και αργότερα από τον πατέρα μου και τους θείους μου και την αφομοίωσα. Κάθε φορά που συναντιόνταν, μνημόνευαν ενώπιον των παιδιών τους την πατριωτική δράση των προγόνων τους, προβάλλοντας τις πράξεις τους σαν παραδείγματα ελευθεροφροσύνης και αγωνιστικότητας. Φρόντιζαν τότε οι παππούδες και οι οι γονείς, πλην των άλλων, και για τον εθνικό φρονηματισμό των απογόνων τους και σίγουρα η φροντίδα τους αυτή δεν πήγε χαμένη. Η μεγαλειώδης Εθνική Αντίσταση των Ελλήνων κατά των κατακτητών στα 1941-44, απ' αυτόν τον εθνικό φρονηματισμό ξεπήδησε. Αυτός, άλλωστε, ο ελληνικός πατριωτισμός, που ερχόταν από πολύ μακριά, έκανε τους παππούδες μας Τζουμερκιώτες να ξεσηκωθούν το 1897 κατά των Τούρκων κατακτητών που στραγγάλιζαν την ελευθερία των εκείθεν της δεξιάς όχθης του Αράχθου αδελφών μας Ηπειρωτών, καθώς και των πέραν της Θεσσαλίας συμπα-

Βλέπω, ακούω, σχολιάζω

(Συνέχεια από τη σελίδα 3)

νια σαν του λαγού. Μας ήρθε από μέρη εξωτικά, από τον Ινδικό. Όταν είναι μικρό, δύσκολο το ξεχωρίζεις από τα άλλα, τα αθάνα και υγιεινά, ψαράκια (γαύρο, σαρδέλα κλπ). Άρα, δεν είναι απίθανο να βρεθεί στο πιάτο μας και να μας στείλει «εν τόπω κλοερών». Προσοχή, λοιπόν, στο διάλεγμα. Ό,τι δεν ξέρουμε τι είναι και ό,τι υποψιαζόμαστε ότι ρυπαίνει, το πετάμε. Το πετάμε όμως στον κάδο των απορριμμάτων και όχι στους δρόμους, στις πλατείες, στις πλαγιές, στα λαγκάδια και στις παραλίες. Μην ξεχνάμε ότι, «*όποιος κατουράει στη θάλασσα, το βρίσκει στο αλάτι!*»

Και ένα τελευταίο που αφορά όλους τους ενεργούς Τζουμερκιώτες: Η διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας μας και ο «Καποδίστριας» Ν° 2, κατά τα φαινόμενα, βρίσκονται «*επί θύραις*». Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώ-

τριωτών μας.

Γαλουχημένος με αυτές τις αξίες της ελευθερίας και του πατριωτισμού ο 26χρονος τότε παππούς μου, θιασώτης όπως όλοι σχεδόν οι Έλληνες της «Μεγάλης Ιδέας», της οποίας κύριος φορέας και εκφραστής της ήταν τότε η Οργάνωση «Εθνική Εταιρεία», δεν μπορούσε να παραμείνει θεατής του μεγάλου εκείνου ξεσηκωμού.

Επιστρέφοντας το σούρουπο της 5^{ης} Απριλίου 1897 από ένα πολύμηνο επαγγελματικό ταξίδι στην περιοχή της Στερεάς Ελλάδος και μπαίνοντας στα Άγναντα, οι γέροντες θαμώνες του καφενείου του Γ. Λιόντου τον αποπήραν: «*Πού είσαι εσύ, ρε Χρήστο; Δεν έμαθες ότι κηρύχτηκε πόλεμος και ότι όλοι οι νέοι, χωριανοί και κοντοχωριανοί μας, πήραν όπλα από τον Δήμαρχό μας Σπ. Χριστογιώργο (από Ραφταναίους) και συγκεντρώθηκαν στην Πλάκα και αύριο μπονόρα - μπονόρα θα κάνουν μαζί με το στρατό μας γιουρούσι στην Πλάκα, για να διώξουν την τουρκιά!*»;

Στο άκουσμα αυτής της είδησης τα αίματα του νεαρού ταξιδιώτη άναψαν. Τα λόγια των γερόντων τον έκαναν να ξεχάσει την κούραση από τη 10ήμερη πεζοπορία του! Χωρίς δεύτερη σκέψη, άφησε τις λίγες αποσκευές του στο καφενείο, πήγε στο σπίτι του Δημάρχου για να πάρει οπλισμό και να λάβει οδηγίες. Ο Δήμαρχος τον δέχτηκε με χαρά. Μυημένος στην «Εθνική Εταιρεία», ήταν εκφραστής του «Μεγαλοϊδεατισμού» στην παραμεθόρια τότε περιοχή μας και ανεπίσημος στρατολόγος εθελοντών μαχητών, τους οποίους προετοίμαζε για τον πόλεμο εναντίον των Τούρκων κατακτητών. Μάλιστα, η «Εθνική Εταιρεία» είχε βρει στο πρόσωπό του τον κατάλληλο διαχειριστή της αποθήκης οπλισμού που, εν αγνοία δήθεν των επίσημων κρατικών Αρχών, είχε δημιουργήσει στα Άγναντα, όπως και σε πολλές άλλες παραμεθόριες περιοχές.

Ο νεαρός εθελοντής αφού έλαβε οδηγίες και εξοπλίστηκε πλήρως έφυγε για την Πλάκα, χωρίς να περάσει από το σπίτι του για να δει τους δικούς του και κυρίως το δευτερότοκο γιο του που είχε γεννηθεί κατά την απουσία του. Τα μεσάνυχτα εντάχτηκε

του και δεύτερου βαθμού, λέγεται ότι θα μειωθούν δραστικά. Οι τέσσερις Νομοί της Ηπείρου, ίσως, συγχωνευθούν σε έναν και ο αριθμός των Δήμων ενδεχομένως να μειωθεί κατά 60% και πλέον. Από τους 1034, λένε ότι θα μείνουν μόνο τετρακόσιοι (400)!

Δεν θα σχολιάσουμε το μέτρο, που ακόμα δεν το είδαμε, αλλά θεωρούμε χρήσιμο να «*τσιγκλήσουμε*» από τώρα όσους έχουν λόγο που ακούγεται, δηλ. τους Δήμους, τις Κοινότητες και τους πάσης φύσεως παράγοντες και Φορείς του ορεινού όγκου των Τζουμέρκων, ώστε έγκαιρα να προβληματιστούν, να συσχεφτούν, να συμφωνήσουν και ομόφωνα να προτείνουν στους αρμόδιους και ονόματα και έδρες των Δήμων της περιοχής μας (μακάρι να έχουν πληθυντικό αριθμό), για να μην ξανακούσουμε τις νυσταλέες «*μωρές παρθένες*» να επιρρίπτουν ευθύνες σε όσους ανήσυχους συνηθίζουν να ξυπνούν νωρίτερα απ' αυτές!...

Μεταξύ Θρύλου και Ιστορίας

ΟΙ ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1897

στους μάχιμους του Τάγματος Αγνάντων, διοικητής του οποίου ήταν ένας Ταγματάρχης που ονομαζόταν Γιώτης.

Γράφει ο
ΧΡ. ΑΡ. ΠΑΠΑΚΙΤΣΟΣ

Πριν ξημερώσει η επομένη ημέρα (6 Απριλίου 1897) η τουρκική φρουρά, με τις πρώτες τουφεκίες, εγκατέλειψε το φυλάκιο της στο δεξιό βάθρο της γέφυρας Πλάκας και συμπύκθηκε προς τα Κατσανοχώρια. Το Τάγμα του Ελληνικού Στρατού, ενισχυμένο με εθελοντές Αγναντίτες, Καταρακτινούς, Ραφτανίτες, Πραμαντιώτες, Μελιοσυργιώτες και άλλους από τα άλλα χωριά των Δυτ. Τζουμέρκων, αλλά και από ένα αξιόμαχο τμήμα από το Σώμα Εθελοντών που είχε οργανώσει στην περιοχή του ο Βουργαρελιώτης Δήμαρχος (πρώην δάσκαλος) Γ. Οικονομίδης, ανέβηκαν στο Ξεροβούνι και κατευθύνθηκαν προς τα Πέντε Πηγάδια, όπου είχε συγκεντρωθεί και οχυρωθεί μεγάλη τουρκική δύναμη, αναμένοντας να αντιμετωπίσει εκεί την προέλαση των Ελλήνων από την Άρτα.

Στην περιοχή του Ξηροβουνίου έμεινε ένα μικρό τμήμα εθελοντών Τζουμερκιωτών για να επιτηρεί τις διαβάσεις από τα Κατσανοχώρια προς Πλάκα. Σ' αυτό προσκολλήθηκε και ο αποσταμένος από το πολυήμερο ταξίδι παππούς μου. Τις επόμενες ημέρες οι τουρκικές δυνάμεις ενισχύθηκαν, αναδιοργανώθηκαν και αντεπιτέθηκαν. Με υπέρτερες και καλά εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες δυνάμεις επιτέθηκαν με σφοδρότητα. Τα άτακτα τμήματα των Ελλήνων υποχώρησαν σε όλα τα μέτωπα και παραλίγο τότε να καταληφθεί και η Άρτα. Η υπογραφή της κατάπαυσης των εχθροπραξιών στο Ιμαρέτ, που είχε επανακαταληφθεί από τους Τούρκους, δείχνει το μέγεθος του κινδύνου που αντιμετώπισε η πόλη της Άρτας.

Η δύναμη του Τάγματος Αγνάντων, μαζί με τους εθελοντές Τζουμερκιώτες, υποχώρησε σχεδόν άτακτα προς την Πλάκα. Μόνο η μικρή ομάδα που εξαρχής επιτηρούσε τις διαβάσεις του Ξηροβουνίου έδινε αψιμαχίες με σκοπό να καθυστερήσει την προέλαση των εχθρών, ώστε να προλάβουν οι Έλληνες να οργανώσουν την άμυνά τους στην αριστερή όχθη του Αράχθου, στις θέσεις που κατείχαν πριν από την έναρξη του πολέμου.

Το τελευταίο σημείο άμυνας του μικρού αυτού τμήματος ήταν οι βράχοι ανάμεσα από τους οποίους σήμερα περνά από το Μονολίθι (Βορδό) ο αμαξιτός δρόμος Ιωαννίνων-Πλάκας, λίγο πιο ψηλά από την εκκλησία του Αγ. Γεωργίου, δίπλα και δεξιά όπως βλέπουμε τη βρύση του «Σγαριώτη», από όπου περνούσε παλιά το δύσβατο μονοπάτι που, μέσω των απότομων γκρεμών των «Ορσιδών»

και της «Πλακανίδας», ένωσε τα Κατσανοχώρια (Καλέντζι) με τη γέφυρα Πλάκας.

Εκεί προβλήθηκε από τους λιγοστούς Τζουμερκιώτες οπισθοφυλάκες σκληρή και πολύωρη αντίσταση. Όμως, ο κλοιός γύρω τους γινόταν όλο και πιο ασφυκτικός. Οι άντρες της ομάδας απαγκιστρώθηκαν από τις θέσεις τους λίγο πριν κλείσει και το τελευταίο σημείο διαφυγής τους. Ένας όμως από αυτούς, πολύ γενναίος πολεμιστής, που άκουγε στο όνομα Σγαριώτης, δεν άφηγε με τίποτα τη θέση του, παρά την εντολή του επικεφαλής και τις επίμονες παροτρύνσεις των συμπολεμιστών του. Έμεινε εκεί στους βράχους πολεμώντας μόνος του! Τους θεωρούσε ιερούς και σαν τέτοιους δεν ήθελε να τους αφήσει να τουρκέψουν και πάλι. Η απόφασή του να παραμείνει εκεί και να χύσει το αίμα του σ' εκείνον τον κακοτράχαλο τόπο ήταν ακατανόητη για τους συμπολεμιστές. Ίσως εκεί δίπλα να ήταν το σπίτι του, αν και το όνομά του δείχνει ότι οι οικογενειακές του ρίζες, μάλλον, ξεκινούσαν από τη Σγάρα Καταράκτη. Ίσως να ήθελε να πάρει εκδίκηση για θύματα της οικογένειάς του.

Τελικά αιμόφυρτος έπεσε στα χέρια των εχθρών. Βασανιζόμενος βάρβαρα μεταφέρθηκε σε ένα σπίτι δίπλα από τη σημερινή βρύση, όπου είχε φτάσει ο Τούρκος Διοικητής. Εκεί τον ανέκριναν, τον τυράγνησαν απάνθρωπα και τελικά τον οδήγησαν στο ταμπούρι του, εκεί στους βράχους, όπου τον αποτελείωσαν γδερνοντάς τον ζωντανό!.. Οι κραυγές του από τους αβάσταχτους πόνους ακούγονταν καθαρά από την Πλάκα, το Μουκούτσι και τα Βουνώρεια. Λέγεται ότι η διπλανή βρύση από τότε ονομάστηκε προς τιμή του «**βρύση του Σγαριώτη**».

Οι άνδρες του τάγματος Αγνάντων με τους εθελοντές Τζουμερκιώτες πρόλαβαν και οχυρώθηκαν στις αρχικές θέσεις στους, στην αριστερή όχθη του Αράχθου, στην οριογραμμή που όριζε ο ποταμός. Οι Τούρκοι δεν μπόρεσαν να διαβούν τον Άραχθο. Το ηθικό των Ελλήνων αναπερνώθηκε όταν πληροφορήθηκαν ότι από στιγμή σε στιγμή κατέφθανε σε ενίσχυσή τους το μεγάλο τμήμα των Βουργαρελιωτών Εθελοντών υπό την ηγεσία Γ. Οικονομίδη, το οποίο όμως πριν φτάσει στο πεδίο της μάχης ειδοποιήθηκε να γυρίσει πίσω και να κατευθυνθεί προς τη γέφυρα Κοράκου για να φράξει το δρόμο στα τουρκικά στρατεύματα που, αφού κυρίευσαν τη Θεσσαλία και έφτασαν στο Δομοκό, τμήματά τους κινήθηκαν και προς τις περιοχές των Θεσσαλικών Αγράφων και του Ασπροπόταμου.

Από την άλλη μεριά, το μέτωπο Συρράκου έσπασε και η προέλαση των Τούρκων προς τα χωριά του ορεινού όγκου των Τζουμέρκων ήταν ακάθεκτη. Από όπου περνούσαν έσπερναν τον όλεθρο και την καταστροφή. Παραλίγο η ελληνική φρουρά της Πλάκας να βρεθεί μεταξύ διασταυρούμενων πυρών του ε-

(Συνέχεια στη σελίδα 5)

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΑΝΔΡΟΝ. Κ. ΖΑΧΑΡΙΑ

Κηφισού 91 Α12 – Τηλ.: 210-3456349 & 3450165

• Κιν.: 0932-617385

Μεταφορές γίνονται και στα χωριά του Δήμου Αγνάντων

Αντιπρόσωποι:

ΑΡΤΑ: 26810-27433 – ΓΙΑΝΝΕΝΑ: ΖΩΤΟΣ: 26510-24461

Σοβαρά κι εύθυμα

Ντάγκα - Ντάγκα

Ομπάρμπα - Μήτσος, κουρέας, γεωργός, παραγωγός κρασιού και μουσικός. Φίλος του πατέρα μου και συνεργάτης. Παντού μαζί. Στην Άγναντα, στους Μεθισσοουργούς, Καθαρρύτες, Συράκο, Ματσούκι, Πράμαντα, Απελοχώρι, Ραφταναίοι, Μονοήθι, Πλατανούσα, Καταράχτη, Σγάρα, Κουκούλια, Φτέρη, Λεπιανά και όχι μόνο. Πόσους και πόσους δεν παντρέψανε!!

Ήταν το δεξί χέρι του πατέρα μου. Πότε με το λαούτο -προ Χατόμουνο- πότε με την λαουτοκιθάρα και πότε... δεύτερο βιοθί ποτέ μου δεν τον είδα να πίνει και να καπνίζει. Σοβαρός και δεξιόχειρης της λαουτοκιθάρας. Στο χέρι του χόρευε η πένα που ήταν από αετού φτερό όπως έλεγε. Να 'ταν έτσι, ή ήταν από ηλικιωμένο κόκορα.

Τον άκουσα μόνο μια φορά να τραγουδάει εκεί στο κουρείο που είχε, παρέα με τον αδελφό μου το Μήτσο. Είπα στο κουρείο. Εκεί κάθε Σάββατο, ήμουν ο μικρός. Ξεσκόνιζα τους πελάτες και σκούπιζα και το μαγαζί, ζέσταινα και το νερό στον καράπαπα για το Ξούρισμα.

Τις συμβουλές του, δεν τις ξέχασα ούτε και θα τις ξεχάσω.

Μου έλεγε: Να γίνεις δάσκαλος εσύ, βλέπεις εγώ και ο πατέρας σου τι τραβάμε!!

Λοιπόν Χαριθιάκ' -αυτό δε θα το ξεχάσω ποτέ- όταν θα 'ναι η μέρα της πληρωμής, θα περιμένεις στη θουρίδα και θα σου μετράνε, «ντάγκα - ντάγκα» τα χαρτονομίσματα. Θα τους βγάξεις το καπέ-

Η ορχήστρα (από δεξιά): Μήτσο Μπαλαδήμας, Λουκάς Τζόγκας, Μανουσακίας, Γιάννης Παπακίτσος. (Φωτό: Βαγγέλης Παπακίτσος).

λο θα τους χαιρετάς και θα φεύγεις.

Πάντα τον θυμόμουνα και όταν ήρθε η ώρα να πάρω το εφάπαξ, κουστουμαρίστηκα, φόρεσα ρε-

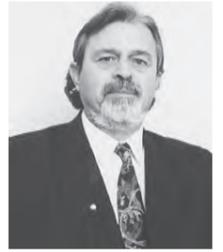
μπούμπηκα πήρα και την ομπρέλα μου, αν και καθοκαίρι και πήγα στην Τράπεζα. Έκανα αυτό που μου έλεγε ο μπάρμπα - Μήτσος ο Μπαλαδήμας. Όταν έφτασα στη θουρίδα μου δίνανε επιταγή. Αμ' δε, τα θέλω σε χαρτονομίσματα, «ντάγκα - ντάγκα» να μου τα μετράτε, όπως έλεγε ο μπάρμπα - Μήτσος.

Μια φορά, όταν ο Βαγγέλης είχε φέρει γεννήτρια για τον ηλεκτροφωτισμό του χωριού, το αφιθότιμο το μηχανήμα δεν έπαιρνε μπροστά και δώστου τη μανιβέλα τίποτα αυτό, απνύδησε και σήκωσε τη μανιβέλα να χτυπήσει το μηχανήμα, ο μπάρμπα - Μήτσος φώναζε! - Σιγά Βαγγέη', σιγά. Από τότε, μας είχε γίνει σλόγκαν, «σιγά Βαγγέη', σιγά».

- Αγαπητέ μου Βαγγέηη, δεν έφταιγε το μηχανήμα, το πετρέλαιο ήταν νοθευμένο.

Τώρα, εκεί στον Παράδεισο κάνανε την κομπίνα: Μανουσακίας βιοθί, Μπαλαδήμας λαουτοκιθάρα, Χατόμουνος λαούτο, Πάνο Γκόγκος κλαρίνο και στα τύμπανα ο Βαγγέλης ο Χαμπήπης.

Σας θυμόμαστε και ανάβουμε κερί στη μνήμη σας.

Γράφει ο Χάρις Ζάχος Συντ/χος Δάσκαλος

ΟΙ ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1897

(Συνέχεια από τη σελίδα 4)
χθρού, αφού οι Τούρκοι είχαν φτάσει στην Κουσοβίστα (Κτιστάδες) και σε λίγο θα τη χτυπούσαν από τα νότια. Παροιμιώδης έμεινε η φράση «Τούρκοι στην Κουσοβίστα», που ακούγονταν σαν κραυγή αγωνίας και απόγνωσης από ράχη σε ράχη, από τα Άγναντα μέχρι την Πλάκα, για να ειδοποιηθούν οι υπερασπιστές της να λάβουν τα μέτρα τους.

Ευτυχώς που εκείνη την κρίσιμη ημέρα έφτασε στους επιτιθέμενους Τούρκους η

διαταγή να σταματήσουν τις εκθροπραξίες και οι εμπόλεμοι να επιστρέψουν στα σύνορα του 1881. Ήταν η 7 Μαΐου 1897, ημέρα που σταμάτησε η προέλαση των Τούρκων σε όλα τα μέτωπα και αποφεύχθηκε η ολοκληρωτική καταστροφή χάρη στη μεσολάβηση των τότε μεγάλων δυνάμεων και κυρίως του Αυτοκράτορα της Ρωσίας Νικολάου Β' προς τον Σουλτάνο.

Όμως, οι Τζουμερκιώτες, όπως και όλοι οι Έλληνες, μετρούσαν τους νεκρούς,

τους τραυματίες και τις μεγάλες υλικές καταστροφές. Μετρούσαν και τη θλίψη και την απογοήτευσή τους που τους προξένησε η ατυχής εκείνη εθνική εξόρμηση!.. Αλλά και οι απόγονοί τους, που τότε ήταν αγέννητοι, πλήρωναν για πολλά-πολλά χρόνια για να εξοφλήσουν τις υπέρογκες πολεμικές αποζημιώσεις που υποχρεώθηκε η πτωχή Ελλάδα να καταβάλει στην Τουρκία. Πλήρωναν και για να εξοφλήσουν τα τοκοχρεολύσια των θαλασσοδανείων που αναγκάστηκε να συνάψει η Ελλάδα για να ανταποκριθεί στα οικονομικά βάρη που της φόρτωσαν οι κουφιοκεφαλάκηδες ηγέτες της που, επαρμένοι από την ψευδαίσθηση του μικρομέγαλου, έκαναν την αποκοτιά τους.

Δημοσιοποιώντας την άγνωστη αυτή τζουμερκιώτικη πτυχή του ατυχούς εκείνου πολέμου με πρωταγωνιστές τους παππούδες μας, ελπίζω να παρακινήσω και άλλους συντοπίτες μας να καταγράψουν και να δημοσιοποιήσουν παρόμοιους θρύλους που αναφέρονται στους αγώνες και στην ιστορική διαδρομή των Τζουμερκιωτών. Ίσως έτσι να παρακινήθούν και οι Ιστορικοί να ασχοληθούν κάποτε και με την περιοχή μας και με τους αγώνες των ανθρώπων της. Αςβάλουν στη θέση των δικών μας θρύλων, την ιστορικά αποδεδειγμένη αλήθεια, αν και τώρα τελευταία κατάφεραν να κλονίσουν την πίστη μας προς όσα γράφει η λεγόμενη επίσημη Ιστορία. Φαίνεται πως άρχισε να γράφεται και αυτή κατά παραγγελία.

(Σ. Σ.: Το κείμενο είχε γραφεί για να δημοσιευθεί στο φύλλο του Β' τριμήνου 2007 της εφημερίδας μας, όταν συμπληρώνονταν 110 χρόνια από τον πόλεμο εκείνο, αλλά η πληθώρα επίκαιρης ύλης το εκτόπισε στο τελευταίο φύλλο του έτους).

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Παραμονή Χριστούγεννα μέρα χαράς για όλους αυτούς τους τυχερούς που ζουν ακόμα όσοι έφυγαν πριν τη γιορτή να παν' ταξίδι μακρινό στον ουρανό δε θα μπορέσουν να χαρούν Χριστούγεννα εδώ στη γη μα κάπου αλλού εκεί που η ζωή θα 'ναι γι' αυτούς παντοινή.

Ας γίνει μια ευχή καρδιάς γι αυτούς που άφησαν πίσω τους χαρές και λύπες να ταξιδεύουν για αλλού κοντά στ' αστέρια που ο Θεός τα 'φτιαξε γι' αυτούς για να μη ζουν μέσ' το σκοτάδι. Ταξίδι ευχάριστο να 'ναι γι' αυτούς ο ερχομός στον ουρανό.

Δε θα γυρίσουνε ποτέ το μακρινό ταξίδι θα 'ναι γι' αυτούς παντοινό στο πέρασμα του χρόνου κανείς δε θα τους δει ξανά αν και στην άλλη τη ζωή κάποια ελπίδα νιάοχει ν' ανταμωθούν απ' την αρχή σε μια αιώνια ζωή που τελειωμό δε θα 'χει.

Όμως, γιατί μελαγχολείς στις άγιες μέρες που περνάς ίσως λυπάσαι που κι εσύ μ' αυτές γεροντάς. Μην απελπίζεσαι για τη ζωή που φεύγει από κοντά σου τίποτε αιώνιο στον κόσμο αυτόν, πια δε μπορεί πάντα να μείνει γι' αυτό κι εσύ γέλα, τραγουδά, κάνε να είναι αληθινά τα όνειρά σου.

Τάσος Μπαλής - Γυναικολόγος
Από την ποιητική του συλλογή: «Ποιήματα Αγάπης»

Συμφυή κι αντίρροπα

Φως, η αγάπη! Σκοτάδι, η κακία ...
Και οι δυο τους φωλιάζουν
σ' ανθρώπου καρδιά! ...
Η αγάπη υφαίνει ψυχές, τις αγνίζει
και ψηλά τις σηκώνει.
Η κακία ζηλώνει δεσμούς, τους νεκρώνει
και στα βάθη τους χώνει ...
Της παλάντζας τον δίσκο αν γεμίζεις κακία,
προς τον βούρκο σε πάει ...
Κι η αγάπη απ' τα ύψη του αντίζυγου δίσκου,
την πτώση σου βλέπει, και πονάει ...

Χρ. Αρ. Παπακίτσος

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ [ανατρεπόμενο]

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

τηλ. 210 26 38 334

κιν. 694 65 50 810

Από το 1984 στην υπηρεσία των πελατών μας.
5.000 δείγματα κορνίζας, πίνακες ζωγραφικής
Ελλήνων και ξένων ζωγράφων.

Ειδικές τιμές στους πατριώτες.

Αλ. Παναγούλη 1 - Ν. Ιωνία Αττικής
Τηλ. 210-2790395
Σας περιμένουμε!!!

ΚΑΦΕ ΨΗΣΤΑΡΙΑ

«ΤΟ ΣΤΕΚΙ»

ΑΝΘΟΥΛΑ ΧΡ. ΚΩΣΤΑ

Άγναντα - Τηλ. 26850-31.327

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "ΑΓΝΑΝΤΙΤΙΚΑ ΛΙΧΝΙΣΜΑΤΑ"

Η ομιλία του Χρίστου Δ. Ζάραγκα στην παρουσίαση του βιβλίου των Χάρι Ζάχου και Χρίστου Τούμπουρου στις 11 Αυγούστου 2007

Αγαπητοί χωριανοί και φίλοι

Βρίσκομαι σήμερα, ενώπιόν σας, στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσω το βιβλίο των χωριανών μας Χάρι Ζάχου και Χρίστου Τούμπουρου με τον τίτλο Αγναντίτικα Λιχνίσματα, που πρόσφατα εκδόθηκε από το Δήμο Αγνάντων. Ένα βιβλίο γεμάτο από Αγναντα, στο οποίο παρουσιάζεται και περιγράφεται η Αγναντίτικη ζωή, εδώ και πενήντα ακόμα χρόνια.

Ομολογώ, όταν μου εκμυστηρεύθηκε ο Χρίστος τα σχέδιά του και μου ανέλυσε τι και πώς σκεφτόταν να γράψει, στην αρχή το θεώρησα πολύ δύσκολο, αν όχι ακατόρθωτο. Κατά βάθος όμως ήμουν σίγουρος ότι θα πετύχουν, γιατί ήξερα τις ικανότητες των συγγραφέων-άλλωστε και ποιος δεν τις διαπίστωσε από τα γραφόμενά τους στην εφημερίδα, Τα Αγναντα Άρτας, που εκδίδει η Αδελφότητα Αγναντιτών; Σήμερα, ευθέως το λέω, γιατί το πιστεύω. Τα κατάφεραν μέχρι θαυμασμού.

Και ο θαυμασμός αυτός έχει τη δικαιολογία του.

A. Η Θεματογραφία.

Τα θέματα χωρίζονται σε 15 Αφηγηματικές Ενότητες. Κάθε ενότητα περιέχει 2 ή και τρία αφηγήματα. Η Κεντρική Ιδέα όλου του βιβλίου εμπεριέχεται κατά τη γνώμη μου στους στίχους, σελ. 5.

Σκανταλιές, διαολιές, αναμνήσεις και βιώματα,
βάσανα, έγνοιες και χαρές και παιδικά καμώματα.
Ζωή πεντάμορφη και ηλιοφωτισμένη,
ζωή γεμάτη όνειρο, ζωή γεμάτη ελπίδα.
Χίλιες φορές σ' αναζητώ
Μα μία δε σε ήβρα!

Αναζήτησαν, έψαξαν, ρώτησαν, θυμήθηκαν κι έγραψαν για την άδοση, αγναντίτικη, φτωχή σε υλικά αγαθά, πλούσια όμως σε αγάπη και συναισθήματα. Και είναι θαυμαστό πως καινοτομούν στην αρχή του βιβλίου, όταν αυτοπαρουσιάζονται. Ενώ κανείς θα περίμενε να απαρτηθούν τίτλους, σπουδές, βραβεία κ.τ.λ., ετούτοι με αποπληστική ειλικρίνεια γράφουν: "Ο Χαρίλαος Ζάχος και ο Χρίστος Τούμπουρος γεννήθηκαν στην Αγναντα. Εκεί μεγάλωσαν και 'κει έμειναν. Φεύγουν συνεχώς απ' το χωριό και σ' αυτό ξαναγυρίζουν...".

Θα διαβάσετε, θα θυμηθείτε, θα έρθουν μπροστά σας άγια πρόσωπα χωριανών μας που έφυγαν, θα συγκινηθείτε, θα ζήσετε με δυο λόγια την Αγναντίτικη ζωή.

Θα διαβάσετε για τα μαστόρια, για το κυνήγι, το ποδόσφαιρο, για τα σχολεία, τους δασκάλους και τις δασκάλες μας, για τον αείμνηστο Χρίστο Μπονιάκο.

Θα γελάσετε με ιστορίες καθημερινές, με πλάκες γνωστές, αλλά αριστοτεχνικά γραμμένες.

Θα συγκινηθείτε, όταν διαβάσετε την προσωπογραφία πολλών χωριανών μας. Πρόσωπα γνωστά και αγαπημένα.

Θα ευχαριστηθείτε, γιατί το βιβλίο είναι μεστό από Αγναντα.

B. Η γλώσσα

Η γλώσσα είναι καθαρά Αγναντίτικη, Τζουμερκιώτικη. Γλώσσα μεστή, δημοτική, γλαφυρή στην οποία κυριαρχεί το Τζουμερκιώτικο ιδίωμα, όπου συνυπάρχει η εντοπιότητα με τις πανανθρώπινες αξίες της αγάπης, της συντροφικότητας, της φιλίας και του σεβασμού, όπως ακριβώς κυριάρχησαν αυτά στην Αγναντίτικη ζωή. Η περιγραφή είναι άμεση, καθαρή, χτυπητή, λες και έγιναν χθες. Σ' αυτό έγκειται και η μεγάλη επιτυχία.

Γ. Οι φωτογραφίες

Στο βιβλίο υπάρχουν πολλές φωτογραφίες, σπάνιες οι πιο πολλές, - πρώτη φορά τις βλέπουμε, - που δίνουν την όλη αφήγηση και δημιουργούν μια καταπληκτική Αγναντίτικη εικονοπλασία.

Δ. Η επιλογή των θεμάτων.

Παρά το γεγονός ότι και οι ίδιοι οι συγγραφείς με αποπληστική ειλικρίνεια γράφουν ότι "δεν τελειώνει η Αγναντα", υπονοώντας ότι είναι ατέλειωτο το περιεχόμενο που αφορά την αγναντίτικη ζωή, εντούτοις, έτσι είναι, επέλεξαν θέματα με ευρύτατο περιεχόμενο και κατάφεραν έτσι να τη ζωγραφίσουν ολόκληρη.

Είναι ένα βιβλίο που - όχι μόνο απλά διαβάζεται, αλλά κυριολεκτικά ρουφιέται.

Πολλά θα μάθουμε, περισσότερα θα θυμηθούμε. Θα συγκινηθούμε και άδολα θα νιώσουμε την υποχρέωση από καρδιάς να τους ευχαριστήσουμε.

Αυτό κάνω και εγώ τώρα. Τους ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου και εύχομαι να συνεχίσουν, να ξαναγράψουν, γιατί πολλά έχουν να μας δώσουν. Να μην τσιγκουνευτούν. Να τα δώσουν και σε μας. Ευχαριστώ.

◆ ◆ ◆

Πολυδένδρι 32 Ιουλίου 2007

«Συγχαρητήρια στους συγγραφείς»!

Μια φράση που βγαίνει με κάθε ειλικρίνεια μέσα απ' την καρδιά μου.

Διάβασα το βιβλίο «Αγναντίτικα Λιχνίσματα» και ενθουσιάστηκα.

Η παράδοση, ο πολιτισμός, η μνήμη και η ιστορία, πάνε χέρι - χέρι σε κάθε του σελίδα.

Η περιγραφή και η διήγηση κάνουν κάθε αναγνώστη να ζει ό,τι διαβάζει και να νιώθει ότι βρίσκεται στην Αγναντα, μαζί με τους ανθρώπους της περιοχής. Νιώθει να περπατά στις ρεματιές, στα βουνά και στα δρομάκια, να πίνει τον απογευματινό του καφέ στο «καφε-νείο» του χωριού και να γλεντά στα πανηγύρια του.

Οι συγγραφείς μέσα απ' το βιβλίο τους καταφέρνουν να μας περάσουν την αγάπη τους για τον τόπο που μεγάλωσαν, κάτι που είναι έκδηλο σε κάθε σελίδα.

Εδώ πρέπει να κάνω και μια ιδιαίτερη αναφορά στο αξιόλογο φωτογραφικό υλικό του βιβλίου που καταφέρνει επάξια να μας μεταφέρει σε άλλες εποχές!

Το βιβλίο «Αγναντίτικα Λιχνίσματα» είναι άξιο επαίνου και συγχαρητηρίων. Επίπνοο και μεγαλόπνοο το έργο των συγγραφέων καθώς και η προσφορά τους στο πολιτιστικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Συγχαρητήρια και πάλι.

Το βιβλίο «Αγναντίτικα Λιχνίσματα» έφτασε και διαβάστηκε στο Πεκίνο στην Κίνα. Ευχαριστώ το Γυμναστή των Special Olympics Μιχάλη Νικόπουλο που κείμενα του βιβλίου τα μετέφρασε σ' Αγγλικά.
Χάρις Ζάχος

Με τη δημιουργική σας σκέψη επιτελείτε ένα αρκετά σημαντικό, πολυεπίπεδο και σπουδαίο έργο.

Μαγγανιάρη Σοφία
Δασκάλα του Δημοτικού Σχολείου
Πολυδενδρίου Αττικής

◆ ◆ ◆

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΜΕΝΤΖΑ - ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

Αγαπητέ κ. Χάρι Ζάχο,

Διαβάζοντας ή μάλλον μελετώντας το βιβλίο που συγγράψατε με τον κ. Χρήστο Τούμπουρο, «Αγναντίτικα Λιχνίσματα», με συνεπήρε ο λόγος σας ο καθάριος, σαν το γάργαρο νερό της βρυσομάνας Ηπειρώτικης γης, ντόμπος κι ειλικρινής για βιώματα ψυχής.

Με τα όσα γράφετε με γεμίσατε συναισθήματα τρυφερά κι άλλοτε γελώντας με τα χωρατά σας κι άλλοτε δακρύζοντας με της τότε ζωής τις πραγματικότητες, με ταξιδέψατε ανάλαφρα στα πάτρια εδάφη και μου ξυπνήσατε αναμνήσεις για πράγματα, που ενώ δεν είχα την τύχη να τα βιώσω εγώ από πρώτο χέρι, τα έζησα μέσα από τις αφηγήσεις των γονικών μου.

Κοινές οι ρίζες μας, αγαπητέ κ. Ζάχο, μια και γεννήθηκα στα Θεοδώριανα της Άρτας. Και κοινές οι πεποιθήσεις μας πως στην σύγχυση που επικρατεί με την παγκοσμιοποίηση «η διαφύλλξη της παράδοσης μας είναι πρωταρχική ανάγκη για την συνέχιση της πολιτιστικής μας ταυτότητας» όπως αναφέρετε στην εισαγωγή σας.

Για το γλαφυρότατο βιβλίο που συγγράψατε με τον κ. Τούμπουρο, εκφράζω τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια και εύχομαι σύντομα να μας χαρίσετε κι άλλο έργο σας τόσο όμορφο και δυνατό.

Με εκτίμηση κι αγάπη
Ιουλία Κορμέντζα-Παπαδοπούλου

◆ ◆ ◆

Κώστας Αρ. Παπακίτσος

Αθήνα 15 Αύγ. 2007

Αυτό το πρωινό, όχι στον ίσκιο του πουρναριού αλλά στο τραπέζι-γραφείο, δώρο του πατέρα μου στη δίχρονη τότε πρώτη κόρη μου, στην Αθήνα, με τα «Αγναντίτικα Λιχνίσματα» μπροστά μου, όχι μόνο «ο-

νειρεύτηκα, αλλά έπλασα φυλλωσιές ονείρων» για το χωριό μας. «Ενταγμένος στην αστική κοινωνία αναγκαστικά», της ξέφυγα για λίγο συνεπαρμένος από την περίτεχνη αφήγηση των συγχωριανών-φίλων μου Χάρι Ζάχο και Τάκη Τούμπουρο.

Γιατί «η Αγναντα είναι η ψυχή, ο καημός, τα βάσανα, η φτώχεια, ο αγώνας, η προκοπή, οι σχέσεις, οι χαρές και οι λύπες όλων μας». Η μνήμη, αυτό το «σύνολο των ψυχικών λειτουργιών», ζωντάνεψε. Θυμήθηκα τα πάντα, όλα όσα μέχρι την ηλικία των 18 ετών έζησα στο χωριό, αλλά έγιναν βίωμα μου και όσα δε γνώριζα για μεγαλύτερους και μικρότερους από μένα.

Και η σκέψη μου συνεχώς εκεί «να παίρνει δρόμο για την Αγναντα αδιάκοπα κι ασταμάτητα». Για τον τόπο που γεννηθήκαμε, που μεγαλώσαμε, που αγαπάμε. Γι' αυτόν τον τόπο που για όλους μας «είναι η ελπίδα του μέλλοντος». Γι' αυτόν τον τόπο που όλοι πασχίζουμε.

Στάθηκα με ευλάβεια στα κείμενα που αφορούσαν στους δασκάλους μας Κώστα Βρόντο και Χρήστο Μπονιάκο και θυμήθηκα:

Στην έκτη τάξη του δημοτικού, λόγω κακοκαιρίας, δεν τηρήθηκε η συνήθεια να πάνε οι δύο μεγάλες τάξεις εκδρομή-εκκλησιασμό στην Αγία Αικατερίνη Καταρράκτη. Εγώ και τρεις-τέσσερις ακόμη φύγαμε επιδεικτικά, κάναμε την κοπάνά μας, από το Σχολείο και πήγαμε απέναντι στο χωματόδρομο, για να μας βλέπει ο Θεός να την έκανε μπάλα, τότε ξεφούσκωτο. Μας καλούσε σε κάθε διάλειμμα να επιστρέψουμε, όχι μη χάσουμε το μάθημα, αλλά μας λυπόταν που μας είχε τουλουμισίσει η βροχή. Την τελευταία ώρα επιστρέψαμε κυριολεκτικά σα γάτες βρεγμένες. Καμία παρατήρηση. Μας έστειλε στα σπίτια μας να αλλάξουμε. Εγώ βέβαια, χωρίς να μου τις βρέξει- δεν το έκανε ποτέ-, «ξαναβρέχτηκα» το απόγευμα που γύρισε ο Αριστείδης στο σπίτι. Κάποιο παιδί απ' τα Κονάκια ήταν μαρτυρίκι.

Πρώτες μέρες στην τρίτη Λυκείου, είχε μετονομαστεί από το '64 σε Λύκειο, και Καθηγητής Αρχαίων ο Μπονιάκος. Προετοιμασία για το Ακαδημαϊκό Απολυτήριο σε άγνωστο κείμενο. Στο δώρο έπρεπε να βγουν δύο κείμενα. Γράψιμο στον πίνακα καθ' υπαγόρευση, διόρθωση ορθογραφικών λαθών, μετάφραση, συντακτικό, γραμματικές παρατηρήσεις. Είχε επιστρέψει στο Σχολείο από τα Γιάννενα εκείνη τη χρονιά και δε γνώριζε τα ονόματα των μαθητών από τα άλλα χωριά. Έτσι άρχισε από τους Αγναντίτες μαθητές. Όλα πήγαιναν όπως τα είχε προγραμματίσει. Μέχρι που στο τέταρτο-πέμπτο μάθημα ήλθε και η σειρά μου. Στις δυο ώρες δεν ολοκληρώθηκε το ένα κείμενο. Τότε είπε την ατάκα: Α, ρε Παπακίτσο, εσύ είσαι φύρα. Μέχρι το τέλος της χρονιάς δε με ξανασήκωσε. Γι' αυτό Χάρι φρόντισα να μάθω τα computer's ή τις δισκέτες, όπως λες εσύ.

Αγαπητοί μου φίλοι

Η «διαφύλαξη της παράδοσης μας είναι πρωταρχική ανάγκη», γιατί «η παράδοση είναι η παρουσία του λαού μέσα στο χρόνο». Εσείς αυτό κάνατε. Καταθέσατε την αναπόληση σας, καταθέσατε την ψυχή σας. Διαβάσαμε και «είδαμε» σε κάθε σελίδα, σε κάθε αράδα τον εαυτό μας, τη μάνα μας, τον πατέρα μας, τους συγγενείς μας, τους φίλους μας, τους συμμαθητές μας. «Τα λόγια δεν αποδίδουν πολλές φορές τα συναισθήματα». Τα συναισθήματα από μόνα τους είναι ένα είδος λόγου.

Σας ευχαριστώ «γι' αυτά που έμαθα, που ένιωσα, που ονειρεύτηκα».

◆ ◆ ◆

Αχαρνές 6/11/07

"ΑΓΝΑΝΤΙΤΙΚΑ ΛΙΧΝΙΣΜΑΤΑ"

Τι είναι αυτό πάλι. Καλά τα λιχνίσματα ας πούμε ότι το καταλαβαίνω, το αγναντίτικα τι να είναι;

Η πρώτη αυτή αντίδραση μου δημιούργησε την απαραίτητη περιέργεια για το άνοιγμα του βιβλίου που κρατούσα στα χέρια μου, προσφορά του παλιού μου φίλου Χάρι Ζάχου. Ούτε που ήξερα ότι ο Χάρις έκρυβε συγγραφικό ταλέντο, ούτε μάλιστα ήξερα τι είναι τ' Αγναντα. Δεν φωτίστηκα και πολύ, ακόμα και όταν ξεφύλλισα μερικές σελίδες του, πέραν από το ότι είναι ένα χωριό κάπου στην Ήπειρο.

Οι συνθήκες λογικά απέτρεπαν την συνέχεια της ανάγνωσης. Δεν έλεγα όμως να ξεκολλήσω από την γλαφυρότητα της γραφής και των δύο συγγραφέων. Η αρχική μάλιστα καλή εντύπωση από την ανάγνωση ενός ωραίου κειμένου, τόσο απλού και κατανοητού που μίλαγε θαρρείς στην καρδιά σου, μετατράπηκε μαγικά σε έκσταση.

(Συνέχεια στη σελίδα 7)

Ανακοίνωση του Εκπολιτιστικού - Εξωραϊστικού Συλλόγου "ΤΑ ΑΓΝΑΝΤΑ"

Αγαπητοί χωριανοί

Το Δ.Σ. του Συλλόγου συναντήθηκε διαδοχικά με το Τοπικό Συμβούλιο του Δ.Δ. του χωριού μας και με το Δήμαρχο του Δήμου Αγνάντων και συζήτησε μαζί τους για όλα τα προβλήματα που έχει το χωριό μας.

Ο κ. Χριστόφορος Κοντογεώργος, Πρόεδρος του Τ.Σ., μας ενημέρωσε ότι κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού καθαρίστηκε η παιδική χαρά, η πλατεία του Αγ. Γεωργίου τρεις φορές και εσωτερικά το σιντριβάνι. Πρέπει όλοι να γνωρίζουμε ότι τα χρήματα που διαχειρίζεται το Τ.Σ. είναι για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών. Δεν είναι, αλλά και δεν επαρκούν, για την καθημερινή καθαριότητα ή για την κατασκευή έργων. Στην καθαριότητα των δημοσίων χώρων θα συμβάλλει και ο Σύλλογος, στο μέτρο των οικονομικών του δυνατοτήτων, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Εδώ πρέπει να προσθέσουμε τη δική μας παράκληση. Όταν ζητάμε την καθαριότητα των δημοσίων χώρων από τους φορείς, και καλά κάνουμε, πρέπει και εμείς οι ίδιοι να τη φροντίζουμε. Όμως, όπως ο καθένας μας φροντίζει την καθαριότητα του σπιτιού του, του καταστήματός του, του χωραφιού του, έτσι οφείλει να μη ρυπαίνει τους δρόμους, τις πλατείες, τα αυλάκια, κάθε κοινόχρηστο χώρο. Η καθαριότητα προδιαθέτει ευχάριστα όλους μας. Ας αποδεχθούμε αυτό το καθήκον μας.

Με τον κ. Δήμαρχο συζητήσαμε τα προβλήματα. Για την επίτευξη της λειτουργίας του Κέντρου Υγείας στο νέο κτίριο, για το εσωτερικό οδικό δίκτυο, για τους δημόσιους κοινόχρηστους χώρους, για την καθαριότητα των σφαγείων που είναι ευθύνη αυτών που τα χρησιμοποιούν, για το μπάτζωμα του παρακείμενου ρέματος- σημειώνουμε με την ευκαιρία ότι εκεί δεν είναι χώρος απόρριψης υλικών ανακατα-

σκευής οικοδομών- για την ύδρευση, για τη λήψη μέτρων αντιπυρικής προστασίας κλπ.

Για τη λειτουργία του Κέντρου Υγείας απομένουν λίγες μεν ηλεκτρολογικές εργασίες, ικανές όμως για την καθυστέρηση της μεταφοράς του. Για την επίτευξη των εργασιών έχει κάνει και ο Σύλλογος παρεμβάσεις στη Νομαρχία.

Για το εσωτερικό οδικό δίκτυο, πλην του δρόμου Σάλτσ-Γούλη στον οποίο ήδη άρχισαν οι εργασίες, ο προγραμματισμός τους μεταφέρεται για το 2008 με τη χρηματοδότησή τους από το 4^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, που ως γνωστό το 80% θα κατανεμηθεί στην Περιφέρεια.

Για την ανακατασκευή αφοδευτήριων στην πλατεία Αγ. Γεωργίου θα διατεθούν από το Δήμο περίπου 7000 ευρώ. Ελπίζουμε μέχρι το καλοκαίρι να έχει ολοκληρωθεί το έργο.

Για την έλλειψη νερού που παρατηρείται τους καλοκαιρινούς μήνες δεν φταίει η κατανομή του νερού από τις δεξαμενές, αλλά η σπατάλη που γίνεται. Εμείς λέμε ναι στην καλλιέργεια κηπευτικών, γιατί είναι καλή απασχόληση για τους μόνιμους κατοίκους και ελάφρυνση από τις οικονομικές τους δυσκολίες. Όμως σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να γίνεται σπατάλη νερού. Ας το προσέξουμε αυτό, γιατί στο τέλος μπορεί να αποβεί σε βάρος όλων μας.

Το χωριό μας με αυτά τα ατέλειωτα δάση έχει απόλυτη ανάγκη αντιπυρικής προστασίας. Το καλοκαίρι γίναμε μάρτυρες ολέθριων καταστροφών από τις πυρκαγιές στην Πελοπόννησο. Δεκάδες συνάνθρωποί μας κήκαν και εκατομμύρια στρέμματα έγιναν στάχτη. Ο Δήμος περιμένει τη διάθεση οχήματος από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, το οποίο μαζί με το ήδη υπάρχον στο Δήμο όχημα-βυτίο, που χρησιμο-

ποιείται για το πλύσιμο των κάδων, θα μπορούν να παρεμβαίνουν στα πρώτα στάδια εκδήλωσης πυρκαγιάς. Η κατασκευή κρουσών ανεφοδιασμού σε σημεία με εύκολη πρόσβαση έχουν προτεραιότητα. Στο θέμα αυτό θα επανέλθουμε και θα ζητήσουμε τη βοήθεια όλων των κατοίκων και των Υπηρεσιών. Το θέμα στην κυριολεξία "καίει".

Η συζήτηση δεν εξαντλήθηκε, ούτε είναι δυνατόν τα προβλήματα, που διαχρονικά και άλλα θα προκύπτουν, να επιλύονται από τη μια μέρα στην άλλη. Όμως για να αρχίσει η επίλυσή τους, δεδομένου ότι έχουν συσσωρευτεί πολλά, πρέπει να προγραμματιστούν. Φυσικά η συνεργασία μας με τον κ. Δήμαρχο, με το Τ.Σ. και με άλλους φορείς θα συνεχιστεί.

Αγαπητοί χωριανοί

Οι συναντήσεις αυτές ήταν η αρχή ενός ειλικρινούς διαλόγου. Η διάθεση εκτερωθέν υπάρχει. Τα προβλήματα είναι γνωστά σε όλους, δεν κομίζουμε «γλαύκα στα Άγναντα». Όμως αυτά που τόσα χρόνια συζητάμε στα καφενεία, α-

λά ποτέ δεν φτάνουν στους φορείς, ή φτάνουν ανεπίσημα και κατά την προσωπική εκτίμηση ή πληροφόρηση του καθενός, είναι καθήκον μας να τα παρουσιάζουμε.

Ο Σύλλογος δεν επιλύει προβλήματα ούτε έχει τη δυνατότητα εκτέλεσης έργων. Μακάρι να είχε τις οικονομικές δυνατότητες και τότε θα έκανε πολλά. Όμως μπορεί και οφείλει να δραστηριοποιείται προς όλες τις κατευθύνσεις και να τα παρουσιάζει. Αυτό κάνουμε.

Το Δ.Σ.

Τις συνδρομές σας μπορείτε να τις δίνετε στον Ταμία του Συλλόγου κ. Νικ. Κράββαρη (τηλ. 26850-31317) ή στα μέλη του Δ.Σ.

Επίσης εσείς που διαμένετε εκτός χωριού μπορείτε να στέλνετε τις συνδρομές σας με Ταχυδρομικές Επιταγές στο Ταχυδρομείο Αγνάντων (Τ.Κ. 470.43) στο όνομα του Συλλόγου.

Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Δημ. Λιάπατα για την οικονομική ενίσχυση που πρόσφερε στο Σύλλογο μας και ευχόμαστε σ' αυτόν και την οικογένειά του υγεία και χαρά.

Το Δ.Σ.

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

1. Η Αδελφότητα Αγναντιτών Ιωαννίνων ενημερώνει τα μέλη της ότι η κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας θα γίνει στις 13/01/2008 ημέρα Κυριακή και ώρα 11:00 π.μ. στο "Στέκι του Παππού" στο Σταυράκι Ιωαννίνων - ταβέρνα της χωριανής μας Ντίνας Κολιού - Μήτσου - όπου θα μοιραστούν και δωράκια στα μικρά παιδιά.

2. Η Αδελφότητα Αγναντιτών Ιωαννίνων προκειμένου να επανεκδόσει τον τηλεφωνικό κατάλογο - επαγγελματικό οδηγό όλων των Αγναντιτών που διαμένουν στην περιφέρεια Ηπείρου, καλεί όσους επιθυμούν να καταγραφούν στο νέο κατάλογο, να έρθουν σε επαφή με το προεδρείο της Αδελφότητας το συντομότερο δυνατόν στα τηλέφωνα **26510 41881 - 26510 83250** και **26510 32488**.

3. Η Αδελφότητα Αγναντιτών Ιωαννίνων απευθύνει κάλεσμα μέσω της εφημερίδας "Άγναντα Άρτας" σε όλους τους Πολιτιστικούς Συλλόγους και τις Αδελφότητες του Δ.Δ. Αγνάντων καθώς και στον πρόεδρο του τοπικού Διαμερίσματος Αγνάντων σε κοινή σύσκεψη με τα προεδρεία τους προκειμένου να εξετασθεί η δυνατότητα της από κοινού διοργάνωσης του καλοκαίρι στο χωριό μας ενός πραγματικά σωστού-παραδοσιακού "καγκελάρι" καθώς και του ολονύκτιου πανηγυριού στις 27/07/2008 διότι αυτό που γίνεται έως τώρα δεν νομίζουμε ότι κολακεύει ιδιαίτερα το χωριό μας. Η σύσκεψη αυτή θα πρέπει να πραγματοποιηθεί στο χωριό μας το αργότερο μέχρι της 10 Μαρτίου 2008, ώστε να υπάρχει αρκετός χρόνος να προετοιμασθούμε, αν αποφασισθεί κάτι σχετικό.

4. Ο ετήσιος Αποκριάτικος χορός θα γίνει στις 29 Φεβρουαρίου 2008 ημέρα Σάββατο και ώρα 21:00 στο κέντρο "ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ" στην Ελεούσα Ιωαννίνων.

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος
Μπαζούκας Βίκτωρας

Ο Γ. Γραμματέας
Γιαννούλας Ευάγγελος

☆☆☆

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το νέο Δ.Σ. της Αδελφότητας Αγναντιτών Ιωαννίνων που εκλέχθηκε στις 15/10/2007 συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος: Μπαζούκας Βίκτωρας
Αντιπρόεδρος: Καπέλη - Γεωργονίκου Παραρασκευή
Γ. Γραμματέας: Γιαννούλας Ευάγγελος
Ταμίας: Πετάλα Αικατερίνη
Μέλη: Ντούβαλης Χρήστος
Καπέλης Αθανάσιος
Καραμάνης Δημήτριος

Η νέα διεύθυνση της Αδελφότητας είναι:

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Γραφείο Β22,

Ναπολέοντος Ζέρβα 2

Τ.Κ 45332, Ιωάννινα

Τηλέφωνα Επικοινωνίας:

Τηλ. 26510 41881 & 26510 83250

Fax. 26510 83251

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος
Μπαζούκας Βίκτωρας

Ο Γ. Γραμματέας
Γιαννούλας Ευάγγελος

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 6)

Βρέθηκα χωρίς να το καταλάβω στο χωριό μου. Στο χωριό των παιδικών μου χρόνων. Ίδια γεγονότα, ίδιοι άνθρωποι, ίδιες εικόνες. Οι ονομασίες μόνο διέφεραν...

Ίσως διέφεραν, δεν είμαι και πολύ σίγουρος. Τα χρόνια που πέρασαν ξεθωριάζουν τις αναμνήσεις. Ξανάζησα στα καλά καθούμενα τα δικά μου παιδικά βιώματα.

Η συγκίνηση ήταν κατάφωρη.

Τελείωσα το βιβλίο μονορούφι με την μελαγχολία να εναλλάσσεται την αισιοδοξία για την ζωή, μαθαίνοντας τι ακριβώς είναι τα **Άγναντα**.

Τα Άγναντα είναι το χωριό όλων μας. Το δικό μου χωριό.

Δεν μπορώ λοιπόν να μη εκφράσω κλείνοντας, μαζί με τα συγχαρητήρια μου για την ωραία αυτή προσπάθεια και ένα μεγάλο ευχαριστώ για το δώρο που μου έκαναν οι συγγραφείς του. Μου δόθηκε έτσι η ευκαιρία να νιώσω βαθιά την σημασία της φράσης που οι ίδιοι σημείωσαν στον επίλογο τους. **"Η πιο καλή πατρίδα είναι η καρδιά"**.

Με αγάπη

Βαγγέλης Μουστακάτος

Εκδότης εφημερίδας "Νέοι Στόχοι"

Ζωγράφος

◆ ◆ ◆

Αγαπητέ κύριε Ζάχο
Έλαβα το βιβλίο σας «ΑΓΝΑΝΤΙΤΙΚΑ ΛΙΧΝΙΣΜΑΤΑ» με ιδιαίτερη χαρά και ευχαρίστηση. Η προσφορά σας σε μένα ευγενική και η αφιέρωσή σας θερμή και

εγκάρδια.

Σας ευχαριστώ από καρδιάς.

Το βιβλίο αντικρίζοντάς το σαγηνεύεισαι.

Είναι καλαίσθητο και ελκυστικό. Χαίρεσαι να το βλέπεις, να το κρατάς και να το καμαρώνεις.

Το μελετώ με προσοχή και ενδιαφέρον.

Το περιεχόμενό του πολύ περιεκτικό, καλογραμμένο και χρήσιμο για όλους, ιδιαίτερα για τους κατοίκους της ΙΑ-ΓΝΑΝΤΑΣ».

Τα θέματα καλά διαλεγμένα, προσφέρονται απλά, με σαφήνεια και πληρότητα.

Είναι μεγάλο το όφελος που αποκομίζεις από την εντύπωση στο ποικίλο κι εκλεκτό περιεχόμενο. Με τη δουλειά σας διαφυλάξατε: ήθη, έθιμα, λαοφία, συνήθειες και ασχολίες κατοίκων και την πολυκύμαντη ιστορία της «ΑΓΝΑΝΤΑΣ». Πετύχατε να κρατηθούν και να διαιωνιστούν «οι ρίζες μας». Οι ρίζες πάνω στις οποίες γιγαντώνεται το δέντρο της φυλής μας.

Τέλος παρακαλώ μαζί με τις ευχαριστίες μου να δεχθείτε τα ειλικρινή μου συγχαρητήρια και την απεριόριστη εκτίμησή μου.

Ταυτόχρονα εύχομαι, να έχετε υγεία και να εξακολουθείτε με την ίδια ζέση και τον ίδιο παλμό τη δημιουργική σας πνευματική δραστηριότητα.

Με αγάπη

Κώστας Σαραντόπουλος

Συνταξιούχος δάσκαλος -

Διευθυντής

Μια ιστορική απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Αγνάντων

(Δημοσιεύω, χωρίς σχόλια, την υπ' αριθμ. 20/22 Δεκεμβρίου 1951 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Αγνάντων με την οποία επιτρέπει και αποφασίζει τη διενέργεια εράνου για την ανέγερση κτηρίου, όπου θα στεγαστεί το Γυμνάσιο Αγνάντων.

Τη σημασία της αποφάσεως αυτής αναλύω στο βιβλίο μου "Το Γυμνάσιο Αγνάντων, Ο πνευματικός φάρος των Δυτικών Τζουμέρκων", που σκέφτομαι προσεχώς να εκδώσω.

Προς το παρόν, μόνο αυτά...)

Αριθμ. 20.

Το Κοινοτικόν Συμβούλιον Αγνάντων

Συγκείμενον εκ του Προέδρου αυτού Μιχαήλ Τουμπούρου (φωτό) και των μελών του 1) Βασιλείου Γ. Κοθιός 2) Δημητρίου Χ. Ζάραγκα 3) Βασιλείου Γ. Ρίζου 4) Ευαγγέλιου Σ. Μαυροπάνου, του Κοινοτικού Συμβούλου Αθανασίου Γ. Ζιάραγκα απουσιάζοντος από μνός και πλήρον.

Συνεληθόν νομίμως εν Αγνάντοις και εν τω κα-

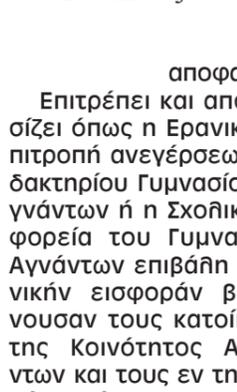
Μιχ. Τούμπουρος

Δημ. Ζάραγκας

Βασ. Κολιός

Ευαγγ. Μαυροπάνος

ταστήματί του την 22 Δεκεμβρίου 1951 ίνα αποφασίση επί της εξής υποθέσεως:

Ο Πρόεδρος προτείνει εις το Συμβούλιον όπως βάσει τω άρθρω 40 τω Α.Ν. 1910/1951 επιτραπεί εις την Ερανικήν Επιτροπήν ανεγέρσεως διδασκατηρίου Γυμνασίου Αγνάντων, ή εις την Σχολικήν Εφορείαν του Γυμνασίου η επιβολή υποχρεωτικής ερανικής εισφοράς μέχρι ποσού δραχμών εν συνόλω 60.000.000 εξήκοντα εκατομμυρίων εις βάρος των δημοτών και κατοίκων της Κοινότητος Αγνάντων και προτείνει όπως ορισθί η εισφορά εκάστου από δραχμάς 100.000 εκατό χιλιάδας μέχρι του ανωτάτου ορίου των 700.000 επτακοσίων χιλιάδων δραχμών αναλόγως της οικονομικής αντοχής ενός εκάστου των φορολογουμένων.

Το Κοινοτικόν Συμβούλιον Σκεφθέν αποφασίζει ομοφώνως:

Επιτρέπει και αποφασίζει όπως η Ερανική Επιτροπή ανεγέρσεως διδασκατηρίου Γυμνασίου Αγνάντων ή η Σχολική Εφορεία του Γυμνασίου Αγνάντων επιβάλη ερανικήν εισφοράν βαρύνουσαν τους κατοίκους της Κοινότητος Αγνάντων και τους εν τη Κοινότητι έχοντας αστικήν περιουσίαν και αναλόγως της οικονομικής δυναμικότητος εκάστου από του ποσού των 100.000 εκατό χιλιάδων δραχμών μέχρι του ποσού των επτακοσίων χιλιάδων δρα-

μών 700.000 δι' εκατον και ορίζει όπως ολόκληρον το ποσόν της ερανικής εισφοράς ανέλθη μέχρι του ποσού των δραχμών 60.000.000 εξήκοντα εκατομμυρίων (δρχ. της εποχής εκείνης) δι' άπαντας τους κατοίκους Αγνάντων.

Βασ. Ρίζος

Το ποσόν τούτο θέλει διατεθή αποκλειστικώς και μόνον δια την αποπεράτωσιν τω ανεγειρομένω διδασκατηρίω δια την στέγασιν του Γυμνασίου Αγνάντων δια προσωπικής εργασίας των κατοίκων. Εφ' ω συνετάγη η παρούσα και υπογράφεται.

Ακολουθούν υπογραφές
Το Κοινοτικό Συμβούλιο
Μιχαήλης Ζ. Τούμπουρος, Πρόεδρος
Βασιλείου Γ. Κοθιός, Μέλος
Δημήτριος Χ. Ζιάραγκας
Βασιλείου Γ. Ρίζος
Ευάγγελος Σ. Μαυροπάνος

Γράφει ο Χρ. Τούμπουρος

ΘΥΜΑΜΑΙ...

Στην προσπάθειά μου να γράψω την ιστορία του Γυμνασίου Αγνάντων ζήτησα πληροφορίες από πολλούς, που φοίτησαν στο σχολείο αυτό. Έλαβα πολλές επιστολές με πληροφορίες, απόψεις κ.τ.λ. Από ένα φίλο μου, μαθητή του εν λόγω Γυμνασίου, έλαβα μία επιστολή που με συγκλόνισε. Βεβαίως και θα την συμπεριλάβω στο βιβλίο, αλλά έκρινα σκόπιμο να τη δημοσιεύσω στο φύλλο αυτό της εφημερίδας μας, χωρίς το όνομά του, αφού γράφτηκε για να συμπεριληφθεί στο βιβλίο.

Θυμάμαι... Και τι δεν θυμάμαι. Ξεχνιούνται αυτά; Θυμάμαι, μικρό παιδί, την πρώτη μέρα στο Δημοτικό Σχολείο Μηλιάς (Σκλούψα).

Στο σπίτι πραγματική ιεροτελεστία! Η μάνα μου, μού 'βαλε τα γιορτινά, μού κρέμασε και το χρυσό σταυρό στο λαιμό - τον είχα από τον νονό μου - με πήρε από το χέρι και, βουρ' για το Σχολείο.

Ο πατέρας μου, μας σταύρωνε από πίσω. -Στο δρόμο του Θεού...Η Παναγιά μαζί σας. Το είπε καμιά δεκαριά φορές.

Όταν φτάσαμε στο Σχολείο, να πω την αλήθεια δεν ήμουν και τόσο τρακαρισμένος. Τα περισσότερα, σχεδόν όλα τα παιδιά, τα ήξερα. Μαζί καθημερινά παίζαμε.

-Να φιλήσεις το χέρι του παπά και του δασκάλου. Ούτε που θυμάμαι πόσες φορές μου σιγοψυθίρισε αυτή τη φράση η μάνα μου. Εγώ ήξερα ότι μόνο το χέρι του παπά φιλάνε. Αργότερα θα το καταλάβαινα.

Η πρώτη μέρα στο Σχολείο έμεινε χαραγμένη ανεξίτηλα στη μνήμη μου. Όχι τόσο για τις παραστάσεις. Ακόμα θυμάμαι κι ανατριχιάζω τα λόγια που είπε ο δάσκαλος στη μάνα μου.

-Άντε, με το καλό να τον γράψεις και στην Άγναντα. -Από το στόμα σου και στου Θεού τ' αφτί κυρ' Δάσκαλε, ήταν η απάντηση της μάνας μου.

Μετά από κάμποσο καιρό κατάλαβα αυτή την ευχή. Κατάλαβα, γιατί όλοι μας είχαμε ταυτίσει την Άγναντα με τα γράμματα. Εκεί ήταν το Γυμνάσιο. Πολλά γράμματα! Γι' αυτό και με σεβασμό, αλλά και με αγωνία, θα έλεγα, περιμέναμε το Σαββατοκύριακο που έρχονταν στο χωριό, οι άλλοι-οι μεγάλοι-οι μαθητές του Γυμνασίου Αγνάντων. Και μεις από πίσω να ακούσουμε, να μάθουμε, να γευτούμε κάτι...

Για έξι χρόνια η Άγναντα ήταν το όραμα ζωής... Τώρα, τι να πω; Να πω για τις δυσκολίες, τη φτώχεια, τις αντίξοες συνθήκες, την προσπάθεια του δασκάλου μας, να μας μάθει γράμματα, -ένας δάσκαλος για όλες τις τάξεις-, ότι και να πω φοβάμαι πως θα γίνω πιστευτός μόνο από όσους τα έζησαν. Γι' αυτό τα παραβλέπω. Τα αφήνω. Δεν τα ανασκαλεύω... Άστα, μακριά, πολύ μακριά από τα παιδιά μας ..., απ' όλα τα παιδιά του κόσμου. Στον "αγύριστο" όλα αυτά.

Θυμάμαι, αρχές Σεπτεμβρίου 1967, όταν ξεκινήσαμε με τη μάνα μου από τη Μηλιά για την Άγναντα. Είχα κι ένα καλάθι γεμάτο με ντομάτες, αβγά και χόρτα. Πιάστηκε το χέρι μου σ' όλο το δρόμο. Σ' όλη τη διαδρομή η μάνα μου, συνεχώς με συμβούλευε.

-Να είσαι ευγενικό παιδί. Υπάκουο και σεβαστικό. Να ξέρεις ότι όλοι θα σε αγαπάνε και θα σε προσέχουν. Είναι καλός άνθρωπος η κυρά Μαρίκα. Θα σε έχει σαν παιδί της.

Τότε κατάλαβα ότι πλέον θα ζήσω για έξι ολόκληρα χρόνια στην Άγναντα.

Όλα καλά. Ήταν η Άγναντα, όπως ακριβώς την είχα πλάσει στο μυαλό μου. Μεγάλο χωριό. Πολλά τα μαγαζιά. Και στην πλατεία του Αι Γιώργη δέσποζε ένα μεγάλο κτήριο. Ήταν το Γυμνάσιο. Θαυμασμός! Εκεί, θα μάθουμε πολλά γράμματα, έλεγα και ξανάλεγα μέσα μου.

Μα, ήρθε και η ώρα, το απόγευμα, να φύγει η μάνα μου. Όταν το συνειδητοποίησα, κόλλησα δίπλα της. Με το χέρι μου είχα πιάσει το φόρεμά της και δεν την άφηνα να κάνει βήμα μπροστά.

Τότε για πρώτη φορά η μάνα μου μού μίλησε αυστηρά. - Άκου να σου πω Βασίλη. Τώρα, πλέον η κυρά Μαρίκα είναι η μάνα σου. Αυτή θα ακούς. Εμένα, μόνο όταν θα 'ρχεσαι στο χωριό. Θα μάθεις γράμματα. Να γίνεις άνθρωπος.

Αυτά είπε και έφυγε. Κι εγώ έμεινα. Και είχα μάνα μου την κυρά Μαρίκα! Να είναι πάντα καλά. Σαν μάνα αληθινή μου φέρθηκε. Μεγάλη η ευγνωμοσύνη μου γι' αυτή τη γυναίκα.

Πέρασαν τα χρόνια. Τέλειωσα το Γυμνάσιο. Σπούδασα, έγινα κι εγώ καθηγητής. Δεν έφυγα από την Άγναντα. Πάντα, νοερά επιστρέφω σ' αυτή. Κάθε όμως επισκέψή μου στην Άγναντα είναι για μένα ιεροτελεστία. Τόπος προσκυνήματος και ευχαριστιών. Ευχαριστίες θερμές σ' όλους όσους οραματίστηκαν το μέλλον μας κι έφκιαξαν αυτό το Σχολείο. Σ' όλους, που μας αγάλιασαν με πραγματική αγάπη και κατανόηση. Ούτε που θέλω να σκεφτώ τι θα γινόμασταν, αν δεν υπήρχε το Γυμνάσιο Αγνάντων.

Ζητώ συγγνώμη για το συγκινησιακό λόγο, αλλά πώς να το κάνουμε, είναι υπόθεση ζωής όλα αυτά.

Με αγάπη και ευγνωμοσύνη.

ΜΑΛΑΜΟΣ ΜΙΧ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΣ

Πλατεία Νεομάρτυρος Ιωάννου 4
Ιωάννινα

Ιατρείο: 26510-70067

Κινητό: 693 6682 700

E-mail: kostismalamos@gmail.com

Δυο γράμματα - δυο θησαυροί!!!

α. Οι γραμματοσυντάκτες, η γίδα και το τραγί

Το πρώτο γράμμα που δημοσιεύω έχει γραφεί στις 26-2-1971. Το έστειλε χωριανή μας στην Αθήνα, σε μια άλλη χωριανή, που της είχε αφήσει παρακαταθήκη - να ξεχειμωνιάσει - μια γίδα.

Το χαρακτηρίζω **ιστορικό**, γιατί, από λαογραφικής άποψης, είναι σπουδαίο. Και τούτο για δυο λόγους:

Πρώτον, γιατί δείχνει τη δουλειά των γραμματοσυντακτών. Βλέπετε εκείνη την εποχή η τηλεφωνική επικοινωνία με την Αθήνα ήταν δύσκολη, αν όχι ακατόρθωτη. Κατ' ανάγκη η ε-

πικοινωνία γίνονταν "δια της επιστολογραφίας". Βέβαια, πολλοί-πολλές, ήταν αναλφάβητοι. Άρα, κάποιος έπρεπε να γράψει το γράμμα. Το έργο αυτό αναλάμβαναν οι γραμματοσυντάκτες. Τέτοιοι στο χωριό ήταν πολλοί. Εξαιρετος, ο μακαρίτης ο Τάκης Στάμος.

Το συγκεκριμένο γράμμα έχει απόλυτα σωστή σύνταξη και λίγα, μα πολύ λίγα ορθογραφικά λάθη. Μάλλον κάποιος μαθητής ή μαθήτρια το έγραψε. Ειλικρινά, δεν γνωρίζω τον συντάκτη. Ήξεραν οι μαθητές και έγραφαν. Και έγραφαν καλά. Ήταν έμπειροι στη σύνταξη επιστολών. Ανθούσε τότε και η ερωτι-

κή επιστολογραφία. Καμία σχέση με τη σημερινή κατάσταση.

Σήμερα:
Τα ραβασάκια που δεν είχαν τελειωμό

Τα έγραφε το μήνυμα στο κινητό.

Η τεχνολογία επέφερε τέτοιες αλλαγές στο γραπτό λόγο που χάθηκε πλέον και η επιστολογραφία ως λογοτεχνικό είδος.

Δεύτερον. Το γράμμα αυτό προσφέρει μεγάλη βοήθεια στον μελετητή-ιστορικό. Αποτυπώνει πλήρως τη ζωή της ελληνικής υπαίθρου, όπου κυριαρχούσε η οικόδομη οικονομία και δείχνει τη σχέση των ανθρώπων με τα ζωντανά. Σχέση στοργής και αγάπης. Η γίδα ήταν αναπόσπαστο μέλος της οικογένειας και γι' αυτό απολάμβανε την οικογενειακή θαλπωρή. Δεν είναι αδιάφορο, γιατί οι γίδες είχαν την "κατοικία" τους στο κατώ του σπιτιού. Ακόμη, όσο και αν φαίνεται παράδοξο πρέπει να δούμε και την ονοματοδοσία τους: Νυφούλα, Κοπελή, Χιονάτη...Τι μαρτυρεί αυτό; Τίποτε παραπάνω παρά μόνο ...αγάπη για το δικό μας ζωντανό!

Ο τραγός είχε πολλά καθήκοντα. Πολλές φορές βαρβάρει επί αμοιβή...

Διαβάστε, λοιπόν, και απολαύστε το γράμμα (1).

β. "Δεν έχουν τελειωμό τα βάσανα του κόσμου" (2)

Όσο και να θέλουμε, ακόμα κι αν το ρίξουμε στο καλάμυρι, αυτό -το δεύτερο γράμμα- πρέπει να παραδεχτούμε ότι αποτυπώνει τους καημούς και τα βάσανα της μάνας. Διαβάζοντάς το συνειρμικά έφτασα στο "Μυρολόγι της Φώκας" του Παπαδιαμάντη. Δεν υπολείπεται σε τίποτε το μυρολόγι αυτής της Αγναντίτισσας μάνας από το

ΛΟΥΚΑΣ ΚΟΥΣΟΥΛΑΣ Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Στο βιβλίο "Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας", Γ' Τεύχος, που διδάσκονται οι μαθητές της Γ' Τάξεως του Ενιαίου Λυκείου και μάλιστα στις σελίδες 83-86, παρατίθενται τα ποιήματα του Λουκά Κούσουλα, "Το Θέατρο της Τετάρτης" και "Θερινός Κινηματογράφος".

Στην εισαγωγή του πρώτου ποιήματος, διαβάζουμε:

"ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΗΚΕΙ στη συλλογή Σχηματο-ποίηση. Δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά σε επαρχιακό περιοδικό (Ενδοχώρα Ιωαννίνων, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1959), όταν ο ποιητής, υπηρετούσε ως φιλόλογος στο Γυμνάσιο Α γ ν ά ν τ ω ν της Ηπείρου."

Η εισαγωγή αυτή είναι συγκλονιστική και αφορά όλους τους Αγναντίτες. Δεν είναι τυχαίο, εκατό χιλιάδες και πλέον μαθητές, να διαβάζουν, κάθε χρόνο, για την Αγναντα.

Ο Λουκάς Κούσουλας, όπως είναι γνωστό, είναι Αγναντίτης γαμπρός. Παντρεύτηκε τη χωριανή μας Αγγελική Ζολώτα, Φιλολογο-Λογοτέχνη, και δίδαξε στο Γυμνάσιο Αγνάντων, τα σχολικά έτη 1957-58, 1958-59, 1959-60.

(Για το έργο του-λογοτεχνική παρουσίαση-είναι καιρός η εφημερίδα μας να κάνει το σχετικό αφιέρωμα).

Χωρίς περιττολογίες, είναι ένας αληθινός **ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ** του χωριού μας και για το λόγο αυτό, τον συνοδεύουν οι ευχαριστίες και τα συγχαρητήριά μας.

μοιρολόγι της γριάς Λούκαινας του Παπαδιαμάντη. Το γράμμα γράφτηκε από τον μέγα γραμματοσυντάκτη, τον μακαρίτη Τάκη Στάμο σε δυο αντίτυπα. Το δεύτερο σε καρμπόν) μου το παραχώρησε ευγενικά και την ευχαριστώ η σύζυγός του Καίτη χήρα Τάκη Στάμου.

Πιστεύω απόλυτα ότι πολλά θα προσφέρει το γράμμα αυτό στον κάθε μελλοντικό μελετητή της παράδοσης. Γιατί η παράδοση -ας το πάρουμε χαμπάρ'- αφορά τη ζωή, την πίκρα, τους καημούς, την

αγάπη και... πάει λέγοντας, των απλών ανθρώπων της ελληνικής υπαίθρου. Ούτε η παράδοση κλείνεται στο γραφείο, σε αντιγραφή βιβλίων ή ακόμη και σε ομιλίες "από καθέδρας". Παράδοση γράφει αυτός που "έπιασαν φωτιά τα πόδια του από το τρέξιμο και το ψάξιμο".

Πιδί μ' ... λέω καμάριμ' ζωνρό αμάν αμάν λέω. Καλά είμι, ριματισμούς έχου, μ' πιάσταν τα σκνιά. Τα παπούτσια τ' μακαρίτ' ...λέω σώθκαν. Ιφτά νουματέους έχου...στα κυαρισσια.

Ου βρυχιός λέω σκίσκι, τίναξαν τα ... Ου Κόζιακας τα πήρι σβάρα. Πάει το κτήμα πιδί μ' ου τσιρλιάρς έρσι του κατήφουρου.

Λέου πιδί, αμάν, αμάν. Είπα τ' Σ... να τα σμαζέψ, μι γέλασε ...

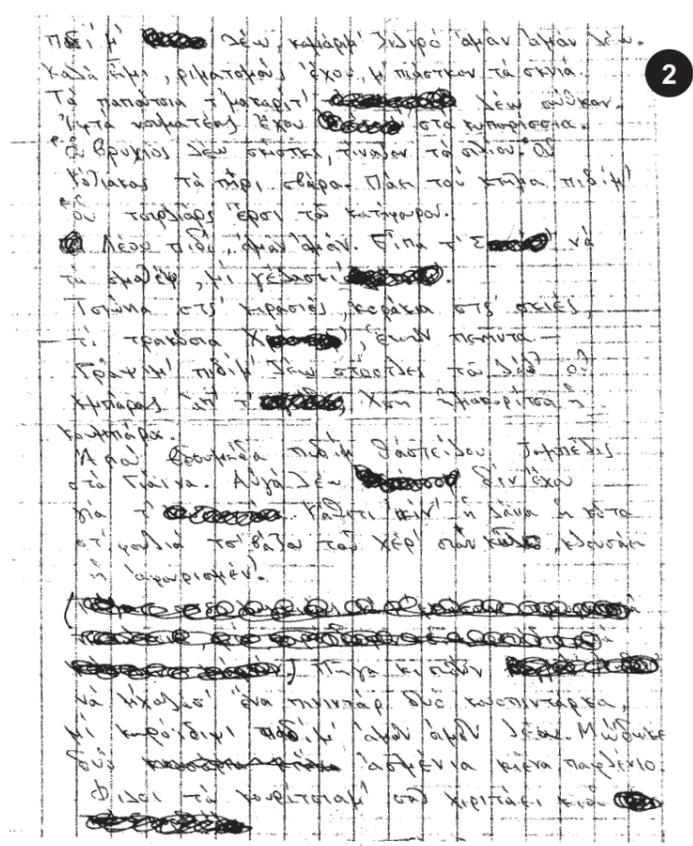
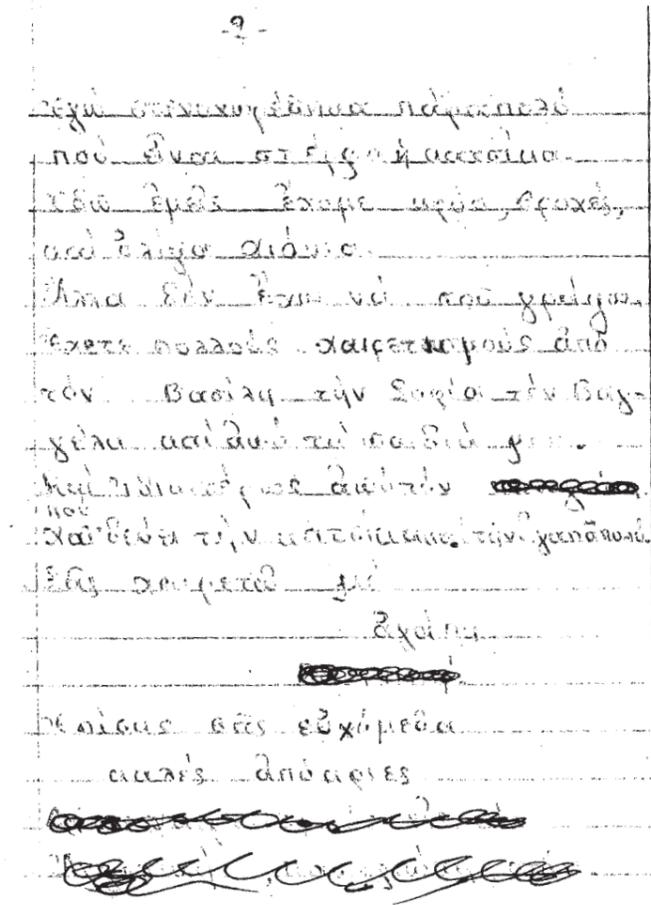
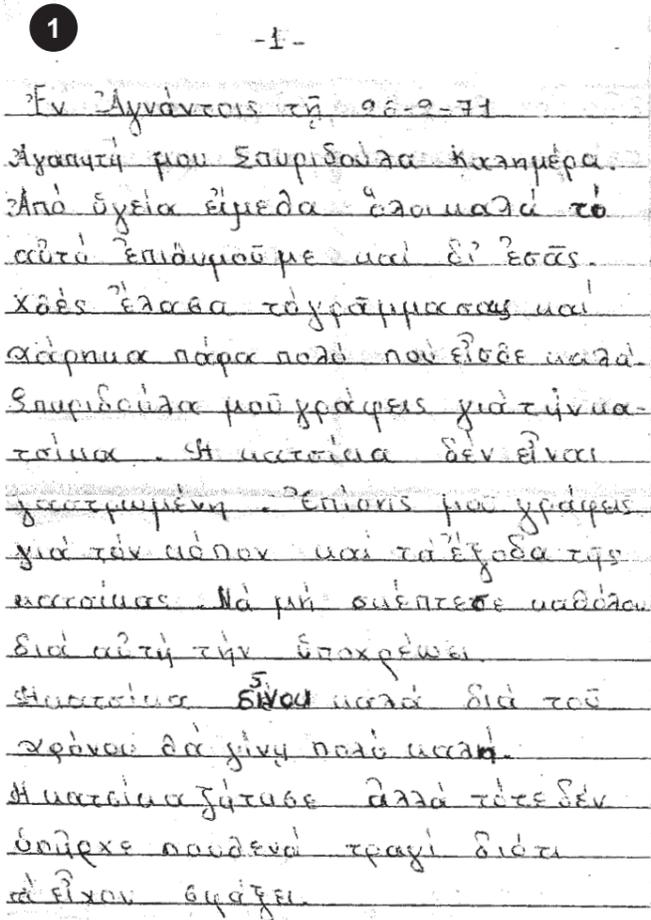
Τσώνια στα κираσιές, κοράκια στις σκίες, τι τρακόσια Χ...', εκατόν πενήντα.

Γράψιμ' πιδίμ' λέω στοστλει του λαδ' ου κμπάρους απ' τ' ...; Χση η μακαρίτσα η κουμπάρα.

Απού βδουμάδα πιδίμ' θα στείλου ζαμπέλις στα Γιάινα. Αυγά λέω δεν έχου για ... Κάθιτι εκείν' η λάνα η κότα στ' φουλιά τσ' βάζου του κέρ' στον κώλο, κλουσάει η αφουρισμέν'.

Πήγα.....
Πήγα.....κι στον ...να μ'χάλασ' ένα πιριντάρ δυο κουσπιντάρκα, μι κορόδιφι πιδί μ' αμάν αμάν λέω. Μώδωκε δυο ασμένια κι ένα παφλένιο.

Φίλα τα κουρίτσιαμ' σας χιριτάει κι ου.....

ΜΕΡΙΚΑ ΛΟΓΙΑ από στήθους, στον επιστήθιο φίλο μας, τον παιδικό μας φίλο τον Τάκη (Χρήστος Γρ. Στάμος)

Μύγδαλα πικραμύγδαλα, αμέτρητα αυλάκια οι καημοί φυλλομετρώντας το ημερολόγιό μας...

*Ένας χρόνος πριν
Δευτέρα 16 Οκτωβρίου 2006
Πιεσμένοι, κομπιασμένοι
γράφουμε
κομμάτια ψυχής υπογράφουμε.
Νικημένοι, πονεμένοι
μιλάμε
ματαιότητα παραμιλάμε.*

Τάκη μας, φίλε μας επιστήθιε, παιδικέ μας φίλε,

Εσένα διάλεξε ο Θεός και σε τούτη τη γη

την Αγναντίτικη, σε έστειλε «εν πομπή, και συνοδεία αγγέλων»

Έτσι, εσύ, εχρίσθης φίλος μας Θεόσταλτος.

Εσύ, απρόσμενα και θηλιά η απορία μας πνίγει, γιατί – γιατί «έφυγες» γιατί «έφυγες» νωρίς.

Δύσκολα λύνεται ο κόμπος που έκατσε στο λαιμό. Η μιλιά έχει στη μέση κοπέι. Ας έρθει κανένας κάτι τις να πει.

Μονάχη η σκέψη ξετυλίγεται τυραγνισμένη κι αρχινά και λέει:

– Ξέρετε, το λουλούδι –κομπιοστέναχτο συνετά– ανθίζει, ευωδιάζει, διαρκεί λίγο. «Ένα χέρι μίαν αυγή» άμα το κόψει, θα μαραθεί, προτού γυρίσει στροφή στον εαυτό της η γήινη σφαίρα. Αυτή σα κουβαλάει στη ράχη, δισεκατομμύρια ανθρώπινα σαρκία, με τη φιλαυτία φυτεμένη στο ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Καθόμαστε πάνω στο φλούδι της γης, που είναι πιο λεπτό κι απ' το τσόφλι κι απ' τη μεμβράνη του αβγού, σε σχέση με την αναλογία των άηλων μερών, με τη διάμετρο της πυρακτωμένης μάζας. Σκάει φλόγα ο θάνατος, «γαρούφαλλο» ξεφυτρώνει και οι πάντες με την αράδα «θα το μυρίσουν».

Συνεχίζουσα η σκέψη βήμα - βήμα, «στάγδην» να φιλοσοφεί, υποστηρίζει:

– Ξέρετε, όταν ο άνθρωπος «εκμετρήσει το βίο» πάει αυτόματα από το «απέδω», στο «απέκει(α)», στο επέκεινα, περνάει στην αντίπερα όχθη του ποταμού της μακαριότητας. Το σώμα σαν ύλη, διαλύεται εις τα «εξ ων συνετέθη». Το σχήμα, η φόρμα, η «ειδή» σβήνουν. Το πνεύμα, η ψυχή, αποκτούν την ιδιότητα της αιωνιότητας, την παντοτινή νεότητα.

Τα χρόνια μιας ζωής, έχουν το μάκρος μια μέρας. Αυτή τη μέρα καθλούμαστε να περάσουμε. Άλλοι με το «γήρας υπέρ την κεφαλήν» προφθάνουν και την περνάνε. Άλλοι, φθάνουν ως το απόγευμα. Άλλοι τ' απομεσήμερο, στου δρόμου τα μισά, τους παίρνει ο «ύπνος». Άλλοι απ' τις πρώτες ώρες, βάσκανη μοίρα ο πύρινος δίσκος, τους ερωτεύεται, τους τραβάει και τους κλείει πεταλούδες, λαμπιόνι απατηλό.

Η ζωή, που η ώρα της «έμασε» σώθηκε λαδάκι στο καντήλι, τερμάτισε αναπότρεπτα το γνέμα στ' αδράχτι, η ζωή, με τρισχιλίους δυνατούς συνδυασμούς, μπορεί να ξαναγεννηθεί, να αναστηθεί. Να αναστηθεί η ζωή, το κάλλος, το άλλο κόσμημα της φύσης, η φιλία, η «τελεία, η τελειώς ατέλειστος τελειότης».

Τάκη μας, φίλε μας επιστήθιε, παιδικέ μας φίλε,

Εκεί που έγειρες απαλά στο πλάι, δίπλα στο ξωκκλήσι του Αν-Λιά, αετός απόθεσε ανθοβλάσταρα τσαγιού, από το δικό μας του βουνού, από το «Αγκάθι» φερμένα. Το βουνίσιο τσάι, με τη μυρουδάτη διακριτική πινελιά, το έπληξαν οι σκληρές νότες του βοριά και το έπληναν οι άσπιλες νιφάδες του χιονιά.

Πάνω ακριβώς, από τον κύκλο το μεγάλο της τελευταίας νιοής, απλωμένης με τον γλυκοφύσητο ανασσμός του λόφου, κατακόρυφα σηκώθηκε ο αετός. Με τα φτερά «ευρεία τη εκτάσει» τοημά και κοιτάζει κατάματα τον πυρφόρο Φαέθοντα. Αντικρύζει το φάσμα, το λαμποκόπημα χωρίς συνέπειες. Όλα τ' άλλα τυφλώνονται.

Τάκη μας, φίλε μας επιστήθιε, παιδικέ μας φίλε,

Το μυαλό μας χάσαμε. Περπατάμε την αιχμηρή ευθεία της ερήμου. Πλατεία ή απλάτη, αδιάφορο.

Η ματιά μας θολή. Ξεκρύνουμε ποτήρι με νερό. Δε θα διστάσουμε να ρίξουμε παυσίπονα - έκδοχα, αθγκόν, καλμαλίνη, ασπιρίνη, ντεπόν, αδιάφορο. Το διάλυμα θα πιούμε με μια καταψιά, μέχρι «πηγός». Μήπως τον πόνο της θλίψης γλυκάνουμε. Δε θα διστάσουμε να ρίξουμε στο νεροπότηρο λουλάκι, χαλάλι. Γαλιανός ο ουρανός, θα ρίξει βροχή, μαζί με τα δάκρυα, που θα κυλήσουν στο νωπό το χώμα, τα νιόκοπα κρίνα. Μήπως η καρδιά μας γαληνέψει.

Τάκη μας, φίλε μας επιστήθιε, παιδικέ μας φίλε,

Η εκλεκτή, από τα τρυφερά χρόνια, «εξ απαλών ονύχων» φιλία σου, φωτίζει το δρόμο με δέσμες ηλιαχτίδων. Η φιλία σου, «έρωτας χωρίς φτερά», σκόρπισε και τα πάντα άρπαξαν φλεγόμενες αλλιά μη καιόμενες μυρουδιές, αλλιά ζαθιστικές μυρουδιές, από μανουσάκια, μαργαρίτες, βάγια, βασιλικό, χορτάρια, τριφύλλια στη δροσιά πνιγμένα, από την κάθε είδους ανθοφορούσα χλωρίδα της ενδοχώρας της μικρής και απέραντης του χωριού μας. Αρωματομέθη τέτοιαν που μεθάμε, με το φιαλίδιο ξεβούλωτο ν' αχνίζει ακόμα, το θείο μύρο της περιφοράς του Επιταφίου, το εξαγνιαστικό μοσοχομιάμα της κλαίουσας και της χαρούμενης αναστήσιμης Άνοιξης!!

Τάκη μας, φίλε μας επιστήθιε, παιδικέ μας φίλε,

Παιδίον, νέος, είσαι πανέξυπνος. Γυμνασιόπαιδο είσαι άριστος μαθητής. Περνάς με το «πρώτο» στο Πολυτεχνείο. Είσαι άνθρωπος συγκαταβατικός, ξεχωριστός, ανοιχτόκαρδος, κουβεντιαζόμενος.

Τις σκέψεις σου λες φωναχτά. Τις προσδοκίες σου ζωγραφίζεις με ευγενικά συναισθήματα. Το μέταλλο της αγάπης έχεις περίσσειο. Οι πολλοί, οι περισσότεροι, την αγάπη, τη ληανίζουν στα σκοτεινά ανήλιαγα λαγκάδια, με τα ξινά «στραπέτο» σταφύλια, έχοντας σκουριασμένα κλαδευτήρια, όντες από τη φτιαξιά τους μεφιτικοί...

Τάκη μας, Το γέλιο σου!! Στο δάπεδο σπαν τζάμια. Ρίχνεις κρύσταλλα σπαθιά στο νερόμυλο.

Γελιάς και γλιστράμε πέφτοντας καταμεσής στον παγιασμένο κατήφορο και, πάνε οι πλάκες με τα κοντύλια στη σάκα, τα μελιανοδοχεία με τους κονδυλοφόρους και τις πένες. Με κοκκινισμένα τ' αυτάκια, κόκκινες μυτούλλες, παταγουδισμένα χεράκια, ξυλιασμένα, ποδαράκια, φλοκαράμε για το σκολεϊό με χαρούμενες φωνές.

Στην ξύλινη σε πολλιά σημεία τρύπια γέφυρα του «Ευαγγελίου» στεκόμαστε χάσκακες, να βλέπουμε θυμωμένο το ποτάμι, τις μέρες με νεροποντή μεγάλη και το γιοφύρι να τρέμει, να τρέμουμε κι' εμείς...

Τάκη μας, Έλα να παίξουμε τα παιχνίδια!! Έλα να μουργαθούμε στο τσέρκι, το πατίνι, το σκαμνάκι, τις αμάδες, τον κλωτσοτενεκέ, το κρυφτό, το κυνήγημα, τη σκλέντζα, την μπάλα, το μπίιιζ σκαμπίλι, τις μπίλιες, το σημάδι, το ντόμινο, τα καρύδια, τους κούκους, το ποταμάκι.

Έλα να φχαριστηθούμε τις χάρτινες βαρκούλλες, τα χάρτινα αεροπλανάκια, τις χάρτινες σαΐτες, τους χάρτινους αετούς, τα χάρτινα φαναράκια, Κάτι λιγότερο τα πιστεύουμε πραγματικά «κι' όλα είναι αθηθινά»...

Τάκη μας, Έλα, μίλησέ μας για τα καλοκαίρια!!! Τσιρίδες, νευράκια, αστεία, καλαμπούρια, πειράγματα που ανταλλάξαμε! Σταγάλλια, ρώγες σταφύλια, καρμελίτσες χρωματιστές, ζελέ, αρωματικές στα πεζούλια που απολάουσαμε!

Έλα, μίλησέ μας για τα βράδια στα «Παλιάμπελα» που περάσαμε! Το φεγγάρι τ' ολόγιομο πήραμε στο κατόπι. Το κόψαμε φέτες. Βούτυρο και μέλι βάλαμε. Όταν ήταν λειψό, δρεπάνι το κάναμε, να θερίζουμε τ' άστρα. Υστερα κολλήγαμε τις πεντάλφες, τάχαμου - τάχατες, στο μαύρο ποδόγυρο τ' ουρανού για ζόμπλια. Στον αστερισμό, την πούλια, παραμόνα χρυσή, σφαλιζαμε τους πόθους μας.

Αθηθινά καλοκαίρια. Ευλογημένα καλοκαίρια.

Αθηθινοί καιροί. Ευλογημένοι καιροί. Μικρούλη, φίλε μας Τακούλη!!!

Τάκη μας, φίλε μας επιστήθιε, παιδικέ μας φίλε,

Εσένα, ποη - ύμνητο ο ουρανός σε αγκάλιασε.

Εσένα, ποη-φίλητο, ο Θεός σε αγάπησε.

Εσένα, να σε λησμονήσουμε με τίποτες, με κανέναν τρόπο. Το χτυποκάρδι μας σεισμός, μαρτυράει, ότι είσαι η τεκτονική πλάκα που βυθίζεται στα έγκατα της ύπαρξής μας.

Εσένα, από τούτη τη γη, της γεννήσεώς σου, ως εκ της φύσεώς σου, φίλε μας –φιληράκι αγγελόφερτο– σε πήρανε πάλη –φυληράκι χινόπωρο– «εν πομπή και συνοδεία αγγέλων».

Στο καλό, φίλε μου επιστήθιε.

Στο καλό, παιδικέ μου φίλε μου

Στο καλό, Τάκη μου.

Μητσάκης Αγνάντιος

Δεκαετία του '60. Διακρίνονται από αριστερά: Κων/νος Σκουληκαρίτης, Δημ. Λεμονιάς, Δημ. Δήμος (Μπαλαδήμας), (Χ;), Χρ. Παπακίτσος, Κων. Παπαγιάννης, Εν. Πρωιτσιβέλης, Κων. Τάτσης, Βούλα Τάτση, Δημ. Πρωιτσιβέλη.

Βασίλης Μπάκος και ο γιος του Γιάννης

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Δ^Ρ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΡ. ΣΤΑΜΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ- Π. ΛΥΚΕΙΑΡΧΟΥ:

“ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΜΑΝΤΑ”

(ΕΠΙΛΟΓΗ)

(Έκδοση Συλλόγου Πραμαντιωτών Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2007, σελ. 120)

Ίσως να ασεβούσα αν επικειρούσα να κρίνω το ανωτέρω, μη οικείο σε μένα, επιστημονικό πόνημα του συμπατριώτη μας Δ^ρ Πολιπικής Επιστήμης, φιλόλογου, πρώην Λυκείαρχη κ. Δημ. Χρ. Στάμου. Δυστυχώς, δεν διαθέτω τα απαραίτητα επιστημονικά εργαλεία. Γι' αυτό θα περιοριστώ να μεταφέρω εδώ τον προσωπικό μου απλόϊκο και ανθρώπινο θαυμασμό για το έργο του, με το οποίο απαντά σε πολλές απορίες που γεννιούνται σε όποιον προσπαθεί, έστω και ερασιτεχνικά, να προσεγγίσει και να ερευνήσει τις ρίζες της μητρικής μας Γλώσσας.

Από το βιβλίο του κ. Δημ. Στάμου “ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΜΑΝΤΑ” (ΕΠΙΛΟΓΗ) κατάφερα να μάθω χωρίς πολύ κόπο, αλλά με αδιαμφισβήτητη επιστημονική εγκυρότητα, ότι σημαντικό μέρος της μητρικής μας (Τζουμερκιώτικης κυρίως) “λαλιάς” είναι μορφοποιημένο με αρκετά ξένα στοιχεία, κυρίως τουρκικά, που η γλώσσα μας τα φιλοξένησε, τα περιέβαλε με τη λευκή λεβέντικη ελληνική “φουστάνελα”, τα αφομοίωσε και τα “πολιτογράφησε” έγκυρα, απονέμοντάς τους την ελληνική γραμματική και συντακτική “υπηκοότητα” ώστε, ο μη ειδικός να μην μπορεί εύκολα να καταλάβει “από πού κρατάει η σκούφια τους”. Πρόκειται για ένα πρωτότυπο και μηνημιώδες

έργο, οδηγό για όσους από εδώ και πέρα θελήσουν να ασχοληθούν ερευνητικά με το γλωσσικό ιδίωμα των Τζουμέρκων και όχι μόνον. Αποτελεί πολυτιμη προσφορά στην ιστορία και τη λαογραφία, στην παράδοση και τον πολιτισμό του τόπου μας.

Προσωπικά ατύχισα, γιατί αν είχε προηγηθεί η έκδοσή του, η δική μου προσπάθεια συγκέντρωσης και καταγραφής του γλωσσικού τζουμερκιώτικου ιδιώματος, θα ήταν πληρέστερη και επιστημονικώς εγκυρότερη. Ευτύχησαν όμως και θα το συμβουλεύονται εσαεί, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, οι νεότερες γενιές των Ελλήνων, των Τζουμερκιωτών και κυρίως των Πραμαντιωτών, που δικαιούνται να σεμνύνονται τόσο για τον δραστήριο Σύλλογό τους στα Γιάννινα, που διείδε την αξία του βιβλίου και ανέλαβε την έκδοσή του, όσο και για τον συγχωριανό τους ευφύμως γνωστό συγγραφέα κ. Δημ. Στάμο, για την εν γένει πνευματική προσφορά του.

Μακάρι να υπήρχαν πολλοί, σαν τον κ. Στάμο, συνεπείς, αφοσιωμένοι και ανιδιοτελείς καλλιεργητές του πνευματικού μας πολιτισμού! Μακάρι και όλοι οι Σύλλογοι και οι Δήμοι να ευθάρρυναν τέτοιες σπάνιες προσφορές σπανίων πνευματικών ανθρώπων!

Χρήστος Αρ. Παπακίτσος

☆☆☆

ΤΑΣΟΣ ΜΠΑΛΗΣ:

“Ποιήματα Αγάπης”

(Αθήνα 2007, σελ. 173)

Έχουν δίκιο όσοι λένε ότι οι ποιητές βλέπουν με τα μάτια της ψυχής τους πολλούς κόσμους μέσα και πέρα απ' τον δικό μας, τον πεζό τον κόσμο! Βλέπουν και κατανοούν αμέτρητους κόσμους, αλλιώς φωτισμένους και με χίλια δυο χρώματα ζωγραφισμένους! Αποκαλύπτουν όλες τις ανθρώπινες πτυχές και τις πλέον κρυφές, που σκουίζουν ή γελάνε, όταν πρέπει και χαίρονται ή λυποούνται, γιατί έτσι πρέπει...

Γιατρός Μαιευτήρας-Γυναικολόγος ο φίλος μας ποιητής Τάσος Μπαλής, που πολλές φορές μεταγγίζει το περίσσευμα της ευαισθησίας του και στην εφημερίδα μας. Είναι από τους λίγους που ξέρουν να απαλαίνουν, αλλά και να προκαλούν, όταν πρέπει, τις ωδίνες των τοκετών, αλλά και τις οδύνες των ψυχικών και πνευματικών αναζητήσεων του ανθρώπου που αγωνίζεται να δραπετεύσει από τη σκοτεινή φυλακή της ψυχής του και να βρεθεί στον υπερουράνιο και ολόφωτο τόπο των ιδεών, των συναισθημάτων και της ανθρωπιάς.

Την απελευθέρωση αυτού του φυλακισμένου ψυχικού, πνευματικού και ηθικού μας πλούτου θέλει ο φίλος μας ποιητής να πετύχει με τα εκατόν σαράντα έξι (146) “Ποιήματα Αγάπης” και με τα εξ αυτών πηγάζοντα αμέτρητα και απαλά “φωτόλου-

τρα” ψυχής, με τα οποία μας περιλούει! Παιδαγωγεί επιτυχώς και με μαεστρία καθοδηγεί τους ανήσυχους και προβληματιζόμενους αναγνώστες του να προσανατολίσουν το νου και την καρδιά τους προς ένα άλλον κόσμο ανεξίκακο, γεμάτο αγάπη για τη ζωή, τη φύση και τον πολιτισμό μας, γεμάτο σύνεση και ανθρωπιά.

Ο ποιητής το χρέος του το έκανε και θα το κάνει καθημερινά στο ακέραιο με ευαισθησία και έμπνευση. Ο καθένας μας τώρα, ανάλογα με τη δεκτικότητα του, έχει τη δυνατότητα να απορροφήσει από τις αλυσιδωτές δονήσεις της ευαίσθητης ψυχής του ποιητή, όσες του είναι πιο οικείες, πιο κοντινές και τον ταρακουνούν πιο πολύ, για να μπορέσει μ' αυτές να δώσει παλμούς και στις αδρανοποιημένες χορδές της δικής του ψυχής, ώστε να πάλλονται σε ρυθμούς αγάπης και καλοσύνης.

Ευχαριστώ το φίλο ποιητή Τάσο Μπαλή για την τιμή που μου έκανε να με συμπεριλάβει μεταξύ των παραληπτών των ποιημάτων του, καθιστώντας με έτσι έναν από τους πρώτους αποδέκτες των συναισθηματικών του δονήσεων. Του εύχομαι, πάντοτε ακμαίος και έμπλεος ποιητικού οίστρου, να ιπνεύει θριαμβευτικά τον Πίγασο της ποιητικής του έμπνευσης.

Χρήστος Αρ. Παπακίτσος

Μια παραδοσιακή λαϊκή τέχνη

Ο ΑΡΓΑΛΕΙΟΣ ΣΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΠΙΤΙ

Το ζωντανό κομμάτι κάθε Ελληνικού σπιτιού που υπήρχε κορίτσι για να ετοιμασθεί η προίκα του

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Η κατά καιρούς ενασχόληση με τα ήδη γνωστά λαογνωστικά θέματα, αποσκοπεί στην καταγραφή προσωπικών μαρτυριών, ή αγνώστων στους πολλούς σχετικών πληροφοριών, με την απαραίτητη πάντα βιβλιογραφική τεκμηρίωσή τους.

Τραγούδι τ' αργαλειού

Η Ζερβοπούλα η όμορφη κι αρχοντοθυγατέρα

Στον αργαλειό της ύφαινε κι ανάρια τραγουδούσε :

Διασίδι, καλοδιάσίδο,

γενμένο στο νυχτέρι.

Διασίδι μ' όντας σ' έγενεθα,

τον συχνοειρευόμουν,

Διασίδι μ' όντας εδιαζόμουν

ήρθε από τα ξένα

Διασίδι όντας σ' ετύλιγα,

στην εκκλησιά τον είδα.

Διασίδι όντας σ' εκόλωνα,

μάστειλαν αρραβύνα.

Παίξε αργαλειέ μου, βρόντη-

σε, πέτα χρυσή σαΐτα.

Τρίξτε καύμένα χτένια μου,

βασάτε τον ηχό μου,

να βγούν τα υφάδια γλήγο-

ρα, να ράψω τα προικιά μου,

γιατ' ο καλός μου βιάζεται,

βιάζεται να με πάρει.

Κώστας Κρυστάλλης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Μέχρι το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, στα περισσότερα αγροτικά σπία που υπήρχαν κορίτσια, ο **αργαλειός** ήταν το σημαντικότερο από όλα τα εργαλεία της παραδοσιακής οικοτεχνίας. Με αυτόν οι γυναίκες κατασκεύαζαν πολύχρωμα υφαντά, καταπληκτικά καλύμματα και κυρίως την **“προίκα”**

αργαλειός αυτός δεν είναι “γεμάτος” (δηλ. δεν έχει επάνω του πανί), η νοικοκυρά του σπιτιού του κρέμασε λίγες “προκλωστές”, (οι τελευταίες κλωστές του στημονιού που δεν υφαίνονται). Και αυτό έγινε, γιατί κατά τη λαϊκή πίστη, ο “άδειος” αργαλειός “βλαστημάει”. Αντίθετα, στην περίοδο του 12ήμερου ο αργαλειός πρέπει να είναι “ξαρματωμένος”, γιατί τότε κυκλοφορούν όλοι οι δαίμονες!

Η ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΥΦΑΝΤΑ

Για να γίνει ένα υφαντό στον αργαλειό προετοιμάζονταν ορισμένες εργασίες. Και αυτές ήταν οι ακόλουθες:

ΤΟ ΠΛΥΣΙΜΟ – ΤΟ ΛΑΝΑΡΙΣΜΑ

Μετά την αγορά των μαλλιών από κτηνοτρόφους (ή από καταστήματα που τα πουλούσαν) γινόταν ο διαχωρισμός τους σε άσπρα και μαύρα, το χωριστό- ζεμάτισμα για να φύγει η **σαριά** που είχαν, και ακολουθούσε το “ξέβγαλμα” με κρύο νερό και το άπλωμα σε φράχτες, ή σκάρτες (πρώτα σε σκιερό μέρος για να σουρώσουν τα νερά και μετά στον ήλιο) για να στεγνώσουν. Στη συνέχεια, “έγραιναν” τα μαλλιά

Από τον Δ^ρ ΔΗΜΗΤΡΙΟ ΧΡ. ΣΤΑΜΟ Φιλολόγο π. Λυκείαρχη

την έδεναν στο – επίσης – ξύλινο “αδράχτι”, (που είχε στο κάτω μέρος του το “σφοντύλι”) και με το δεξί χέρι το στριφογύριζαν για να τυλιχτεί γύρω του το νήμα. Μερικές δε φορές “διόρθωναν” την κλωστή με τα δυο χέρια. Όταν δε η κλωστή γινόταν “κουβάρη”, τραβούσαν το “αδράχτι” και έμενε το κουβάρη.

ΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ ΣΤΑ ΥΦΑΝΤΑ (4)

Επειδή τα παλιά χρόνια δεν υπήρχαν οι βιομηχανικές-χημικές- βαφές, οι γυναίκες για να βάψουν τα κουβάρια με τα νήματα, χρησιμοποιούσαν διάφορες φυτικές ύλες όπως: φύλλα, φλούδες και ρίζες από δένδρα, κρεμμυδόφλουδα, καρυδοδόσσοφλα, χλωροφλούδες από ρόδια, βελανιδία κ.α. Το υλικό δε αυτό το έβραζαν σε καζάνι, -που τα είχαν μόνο για αυτό το σκοπό-, και με το χρωματισμένο πλέον νερό έβαφαν τα κουβάρια με το νήμα. Η γύρα φύση, ο φυτικός και ζωικός κόσμος, ήταν πηγή αστείρευτης έμπνευσης.

Τα μυστικά αυτής της βαφής τα γνώριζαν οι ηλικιωμένες γυναίκες, οι οποίες και τα μετέδιδαν στις νεότερες τους. Έτσι, το **μαύρο** χρώμα γινόταν με τις φλούδες του σκλήθρου· το **γαλάζιο** με ρίζες από λάπατα· το **καφέ** με χλωρά καρυδοφλούδα ή κρεμμυδόφλουδα ή την καπνιά του φούρνου· το **μπλε** με λουλάκι· το **κίτρινο** με κρεμμυδόφυλλα ή φλούδες από γκορτζιά (=αγριοαχλαδιά) ή από τη “χύτρα” (=χορτάρι που φυτρώνει στα χοντροχώραφα)· το **μπεζ** με φλούδες και λίγο ξύλο κορομηλιάς ή βελανιδία ή ριζάρι· το **μελί** με κρεμμυδόφυλλα και το **πράσινο** με τη μολόχα.

Για να μην “κόψει” δε το χρώμα ή κάνει μπαλώματα, η βαφή γινόταν όταν λιγόστευε το φεγγάρι και υπό την προϋπόθεση πάντα πως στο σπίτι δεν θα υπήρχε ένας αιφνίδιος θάνατος ή κάποιος βαριά ασθενής. Και ακόμη, εάν καμιά φορά η νοικοκυρά διέκοπτε ξαφνικά τη βαφή και έβγαινε έξω, πράγμα που το απέφευγε με κάθε τρόπο, έκρυβε κάτω από την ποδιά τα βαμμένα χέρια της για να μην τη “ματιάσουν”. Η πανάρχαια τέχνη των φυτοβαφών είναι μια μαγική και συναρπαστική τέχνη, τα δε χρώματα από τα φυτά ήταν ωραιότατα, ανεξίτηλα, και προκαλούν το θαυμασμό ακόμη και σήμερα, που η βαφή γίνεται με χημικές ουσίες.

Η ΥΦΑΝΣΗ

Για τον τρόπο που γίνεται η ύφανση στον αργαλειό, έχουν γραφεί πολλά, και κάθε προσθήκη στο θέμα αυτό, δεν πρόκειται να προσφέρει κάποιον νέο στοιχείο. Εκείνο όμως που αξίζει να σημειωθεί είναι πως πριν ξεκινήσει η ύφανση στον αργαλειό, η υφαντρά έ-

(Συνέχεια στη σελίδα 12)

Η Μαγδαληνή Κ. Παπαγιάννη υφαίνει στον αργαλειό.

των κοριτσιών τους, ήτοι τη λινωστολή του σπιτιού και όχι όλη την προίκα της. Στην Κρήτη έλεγαν: **“ο γονιός δίνει την προίκα κι ο Θεός πέμπει τη μοίρα”**.

Στα σπίτια της Ελληνικής υπαίθρου η θέση του αργαλειού ήταν κοντά σε πόρτα ή σε παράθυρο. Όπως δε έχω γράψει σε προηγούμενο κείμενό μου, ο δικός μας αργαλειός ήταν τοποθετημένος πίσω από το παράθυρο του “υπογείου” -ισογείου του σπιτιού μας στο χωριό, που ήταν όμως στο ίδιο επίπεδο με τον κήπο, και είχε όχι μόνο το φως της ημέρας αλλά και του ήλιου!

Σε ισόγειο κτίσμα και κοντά σε παράθυρο υπάρχει ακόμη και τώρα στημένα αργαλειός σε σπίτι στην Πράμανα, αναμείνοντας τη λειτουργία του εκεί Λαογραφικού Μουσείου για να πάρει σε αυτό την κατάλληλη θέση του. Επειδή όμως ο

με τα χέρια για να καθαριστούν από κάποια μικρά σκουπίδια, που πιθανόν να είχαν, αλλά και για να γίνουν πιο απαλά. Ξεχώριζαν το κοντό μαλλί που ήταν για υφάδι, από το μακρύ που προοριζόταν για “στημόνι” και για “φλόκο”, το λανάριζαν και έτσι γίνονταν οι “τλούπες”, που τις έγενεθον στη ρόκα ή στο “τσικρίκι” για να γίνει το “γνέμα” (νήμα).

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

ΤΟ ΓΝΕΣΙΜΟ

Τις “τλούπες” τις έβραζαν στο επάνω μέρος της ξύλινης “ρόκας”, και το κάτω μέρος το έβραζαν στο αριστερό μέρος της ζώνης, και το κρατούσαν με το μέσα μέρος του αριστερού χεριού να μην πέσει. Με το ίδιο δε χέρι τραβούσαν από την “τλούπα” λίγο μαλλί, και με τον αντίχειρα και το μέσο δάκτυλο το λέπταιναν και το έκαναν κλωστή (= νήμα, γνέμα). Στη συνέχεια την κλωστή

